

НА ПЫЛЬНЫХ СЦЯЖЫНКАХ
ДАЛЁКІХ ПЛАНЕТ
ПАКІНЕМ МЫ НАШЫ СЛЯДЫ

№ 29—30
(814—815)
Красавік
1964 г.
Цана
2 кап.

ВЫДАННЕ БЕЛАРУСКАЙ СЕКЦЫІ САВЕЦКАГА КАМІТЭТА
ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЧЫННІКАМІ ЗА РУБЕЖОМ

Т О Л О С Р А Д З І М Ы

Прайшло ўжо тры гады з таго дня, калі ўпершыню ў гісторыі чалавецтва быў здзейснены падзвіг, роўнага якому доўга не будзе ў стагоддзях. 12 красавіка 1961 года грамадзянін СССР Юрый Аляксеевіч Гагарын зрабіў першы палёт на шляху да зорак. Гэта быў заканамерны крок растучай магутнасці нашай дзяржавы, вынік пераваг сацыялізма ва ўсіх галінах жыцця. У азнаменаванне гэтага падзвіга сына партыі Леніна дзень 12 красавіка стаў Днём савецкай касманautyкі — днём агляду новых перамог нашага народа ў асваенні космасу.

Так, толькі за мінулы год савецкі народ дабіўся значных поспехаў на шляху да зорак. У сям'і савецкіх касманautyў прыбылася яшчэ два члены — Валерый Быкоўскі і Валянціна Нікалаева-Церашкова. Пасляхова выканалішы намечаныя праграмы, вярнуліся на зямлю некалькі чарговых «Космасаў». Потым свет зноў быў здзіўлены — на дакладна разлічаны арбіты выйшлі аўтаматычныя касмічныя караблі «Электрон-1» і «Электрон-2», якія да гэтага часу баразняць прасторы сусвету, павадамляючы на зямлю вельмі цікавыя для нас даныя. І зусім нядаўна савецкія вучоныя паслалі ў палёт удасканаленую ракету «Зонд-1». Рыхтуюцца да стартаў новыя і новыя ракеты, аснашчаныя ўсё больш складанымі прыборамі. Штурм зорак працягваецца. Савецкі Саюз, як гэта прызнаюць усе, па-ранейшаму ідзе далёка ўперадзе па гэтым смелым і патрэбным чалавечу шляху.

— Уперад, да зорак! — такі дэвіз касманautyў. І мы верым, што першымі, як спяваецца ў папулярнай песні, на пыльных сцяжынках далёкіх планет пакінуць сляды нашы касманauty, савецкія людзі, якія асваіваюць космас толькі ў навуковых мэтах, у імя міру і шчасця чалавецтва. Не выпадкова Савецкі Саюз першым прапанаваў зрабіць зону космасу зонай, свабоднай ад ядзерных выпрабаванняў, што дало добрыя вынікі.

Дык няхай заўсёды неба над нашай планетай будзе чыстым, свабодным ад радыяцый, няхай будзе свабодным шлях да зорак мірным касмічным караблям, чые б рукі іх ні зрабілі. Няхай не будзе ў ракетах месца ядзерным бомбам. За гэта змагаецца ўвесь савецкі народ, усе людзі добрай волі.

НА ЗДЫМКУ: касманauty-2 Герман Цітоў дае аўтографы дэлегатам XXII з'езда КПСС.

Фота Ул. КІТАСА.

У нумары:

ЗА ЗГУРТАВАНАСЦЬ КАМУНІСТЫЧНАГА РУХУ 2—3 ст.

Ул. Дубойка.

ДА НОВЫХ ДАЛЯГЛЯДАУ 4 ст.

ШТО Ж ТАКОЕ ПАТРЫЯТЫЗМ? 5 ст.

Фрэнк Алаун.

СТАЛІЦА НАВАСЕЛЛЯУ. 6 ст.

ХРОНІКА. СПОРТ. ГУМАР.

ДНЯМІ газета «Правда» змясціла перадавы артыкул пад назвай «Вернасць прынцыпам марксізма-ленінізма». У артыкуле падрабязна растлумачваецца, чаму Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза вырашыў апублікаваць матэрыялы лютаўскага Пленума Цэнтральнага Камітэта, выступіць з крытыкай антыленінскай платформы і раскольніцкай дзейнасці кітайскага кіраўніцтва.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза, гаворыцца ў артыкуле, праявіла масу вытрымкі і цяпершніх пазіцый. Гэтае праяўленне добрай волі Камуністычнай партыі Савецкага Саюза атрымала высокую ацэнку брацкіх партый, якія са свайго боку зрабілі многае, каб пераканаць кіраўнікоў КПК адмовіцца ад іх памылковай лініі. Аднак у Пекіне не палічылі патрэбным лічыцца з думкай брацкіх партый, з інтарэсамі камуністычнага руху, не пажадалі прыслухацца да голасу розуму.

Кітайскія кіраўнікі па-свойму расцанілі гатоўнасць камуністычных партый зрабіць усё неабходнае для пераадолення ўзнікшых цяжкасцей. Яны па-свойму зразумелі гэта як прыкмету слабасці брацкіх партый. Ігнаруючы канструктыўныя прапановы, кітайскае кіраўніцтва разгарнула новы тур яшчэ больш гнуснай і заўзятай кампаніі супраць Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і Савецкай краіны, супраць усіх марксісцка-ленінскіх партый, выкарыстоўваючы з гэтай мэтай розных рэнегатаў і адшчепенцаў, трацікістаў і іншых здраднікаў справе рэвалюцыі. Раскольніцкая дзейнасць вядзецца кітайскім прадстаўнікамі таксама і ў масавых міжнародных арганізацыях з мэтай аслаблення іх уплыву ў барацьбе народаў супраць імперыялізму і каланіялізму, за ўмацаванне справы міру.

7 сакавіка гэтага года, гаворыцца ў перадавым артыкуле «Правды», Цэнтральны Камітэт КПСС накіраваў новае пісьмо ў адрас ЦК КПК, у якім была ўнесена прапанова аб спыненні палемікі і ажыццяўленні мерапрыемстваў з мэтай згуртавання сусветнага камуністычнага руху на прынцыповай марксісцка-ленінскай аснове. ЦК КПСС прапанаваў правесці сустрэчу дэлегацый Камуністычнай пар-

Сумленныя людзі Аргенціны глядзяць на Краіну Саветаў, як на факел, які асвятляе сваёй справядлівай палітыкай дарогу міру, дарогу дружбы паміж усімі народамі. І на нашым далёкім кантыненте любяць і спяваюць савецкія песні. Дасягненні вашай навукі здзіўляюць і пакараюць

свет. Да мяне асабіста не раз звярталіся аргенцінцы з просьбай дапамагчы ім дастаць тую або іншую савецкую навуковую кнігу. Той факт, што савецкі чалавек першы ўзняўся ў космас, пераканаў нават самых няверуючых, а нас, эмігрантаў, напоўніў бя-

концы гонарам за нашу родную зямлю.

У космас пасланцы народа Узляцелі адважна і смела, І слава краіны свабоднай Па шары зямным прагрэмела.

Да зорак Краіна Саветаў Сыноў і дачок пасылае. У гонар герояў Сусвету

У інтарэсах марксізма-ленінізма

ты Савецкага Саюза і Камуністычнай партыі Кітая ў маі 1964 года, а восенню 1964 года — нараду ўсіх брацкіх партый.

Пасля гэтага пісьма кітайскія кіраўнікі не толькі не спынілі палеміку, але разгарнулі яе з яшчэ большай заўзятасцю. Кіраўнікі КПК перайшлі ў сваёй палітычнай барацьбе супраць сусветнага камуністычнага руху, выбраўшы цэнтрам нападкам Камуністычную партыю Савецкага Саюза і Савецкі Саюз. Шантажыруючы марксісцка-ленінскія партыі парозай расколу, выкарыстоўваючы натуральнае імкненне камуністаў да адзінства, яны спрабуюць звязаць рукі камуністычным партыям, перашкодзіць ім выкрываць ідэйнае адступніцтва і раскольніцкую дзейнасць кіраўніцтва КПК.

У заключэнне «Правда» падкрэслівае, што, верная прынцыпам марксізма-ленінізма КПСС і ў далейшым гатова шукаць шляхі для пераадолення ўзнікшых цяжкасцей, для ліквідацыі рознагалоссяў. Камуністычная партыя Савецкага Саюза, яе Ленінскі Цэнтральны Камітэт і ў далейшым будуць рабіць усё неабходнае для ўмацавання міжнароднага камуністычнага руху, для згуртавання ўсіх сіл, якія выступаюць за мір, дэмакратыю, нацыянальную незалежнасць і сацыялізм.

ЛІШУЦЬ ЗЕМЛЯКІ

Мы шчырыя песні складаем, 3 гарачым прывітаннем

Аргенціна.

М. К.

ТАВАРЫША
МАЗУРАВА К. Т.

Першаму сакратару ЦК Кампартыі Беларусі, кандыдату ў члены Прэзідыума ЦК КПСС таварышу Мазураву Кірылу Трафімавічу споўнілася пяцьдзсят год.

За вялікія заслугі перад Камуністычнай партыяй і Савецкай дзяржавай і ў сувязі з пяцідзсяцігоддзем з дня нараджэння Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў таварыша Мазурава К. Т. ордэнам Леніна.

На здымку: Кірыл Трафімавіч Мазураў.

ЗВЫЧАЙНАЯ СПРАВА

Іосіф Кухнавец працуе на Мінскім радыёзаводзе. Гэта прывабны, сніявокі хлопца, які выдзяляецца сярод сваіх таварышаў лёгкім іншаземным акцэнтам.

— Лічу сябе беларусам, хоць і нарадзіўся ў Аргенціне, — гаворыць Іосіф.

...Бацька яго выехаў у 1927 годзе з былой Заходняй Беларусі. Ён быў упэўнены, што за мяжой знойдзе сваё шчасце. Ды памыліўся стары Кухнавец. За штучнай дэкарацыяй рэклам і там было гора.

Бацька ўсё жыццё сумаваў па Радзіме. І сына навучыў любіць яе, расказаў яму аб тых мясцінах, дзе нарадзіўся. Сын яскрава ўяўляў і бярозавыя гаі, і нашы палі. Бацька заўсёды гаварыў Іосіфу: «Вучы, сыноч, мову маёй Радзімы. Я ўжо сам стары і не магу ехаць так далёка, але ты павінен паехаць у Савецкі Саюз».

Колькі разоў Кухнавец з сынам прыходзілі на прыстань і з сумаю праводзілі адыходзячыя савецкія пароходы. Як хацелася Іосіфу ўласнымі вачыма ўбачыць тое, аб чым так многа расказаў бацька.

І вось жніўніскім ранкам 1958 года Іосіф Кухнавец ступіў на бацькоўскую зямлю. А хутка машына ўжо імчала яго ў вёску недалёка ад Пінска. І тут ён убачыў не тое, аб чым расказаў бацька... Не было ўжо той хаткі, дзе нарадзіўся стары Кухнавец. На гэтым месцы

ўзвышаўся калгасны дом культуры. А там, дзе калісьці пасвілі коней, шумела залагое жыта.

Іосіфу падабалася ўсё: і калгасныя статкі, і школа-дзесцігодка, і новыя дамы калгаснікаў, а асабліва моладзь, сціплая, працавітая, высёлая. Іосіфу прапанавалі застацца ў калгасе, але хлопца цягнула да любімай справы — ён захапляўся радыётэхнікай. Яшчэ хлапчуком усе корпаўся ў розным старым хламе і майстраваў прыёмнікі.

У Аргенціне бацька казаў: «Трэба, Іоська, у Савецкі Саюз ехаць. Там ты сапраўдным майстрам станеш. А калі захочаш, дык інжынерам будзеш». Бацька

казаў праўду. Іосіф стаў добрым спецыялістам. Працуе наладчыкам радыёапаратуры. Нядаўна ён жаніўся, нарадзілася дачка.

На заводзе, дзе працуе І. Кухнавец, амаль усе маладыя рабочыя вучацца.

Вось Анатоль Грак сем гадоў назад прыйшоў у зборачны цэх без спецыяльнасці, а ў гэтым годзе атрымае дыплом інжынера. Галя Майсена і Ала Пятрэнка ўжо сталі інжынерамі, працуюць у канструктарскім бюро. Праз некалькі гадоў сябры будуць віншаваць і Кухнаўца з заканчэннем інстытута.

Што ж, гэта ў нас зусім звычайная справа.

С. БЕНЕНСОН.

ВЕСТКИ З ЧЭРВЕНСКАГА РАЁНА

20 ТЫСЯЧ ШКОЛЬНИКАУ

Да 1917 года ў былым Ігуменскім раёне не было ніводнай сярэдняй навучнай установы. А цяпер у Чэрвеньскім раёне звыш 170 школ, у тым ліку 22 сярэднія, дзве школы-інтэрнаты, адзін тэхнікум. У школах навуцаецца каля 20 тысяч дзяцей і працуе 1400 настаўнікаў.

БЫЛА АДНА—ЦЯПЕР 200

На ўвесь Ігуменскі павет была адна невялікая земская бібліятэка, а зараз у Чэрвеньскім раёне звыш 200 бібліятэк, кніжны фонд якіх складае паўмільёна тамоў літаратуры. Бібліятэкамі карыстаюцца 75 тысяч чалавек.

КІНО—У КОЖНАЙ ВЕСЦЫ

У Чэрвеньскім раёне працуюць раённы дом культуры, 35 сельскіх, 28 прафсаюзных, 18 калгасных клубуў. У 124 гуртках мастацкай самадзейнасці займаецца 1670 чалавек. Працоўных раёна абслугоўвае 65 кінаўстановак.

Н. НЕСЦЯРОВІЧ.

Гледачы задаволены

Калентыў Слуцкага народнага тэатра нядаўна паставіў спектакль І. Назарава «Агоня на сябе». Артысты народнага тэатра выязджалі з гэтым спектаклем таксама ў Старыя Дарогі. А драматычны калентыў Старадарожскага гарадскога дома культуры паказаў слухачам гледачам п'есу «Сады цвіту».

Потым у Слуцк прыехалі самадзейныя артысты Барысаўскага народнага тэатра, які меў

гонар выступаць у Крамлёўскім тэатры ў Маскве. Барысаўчане паказалі на слухачэй сцэне спектакль па п'есе А. Астроўскага і Н. Салаўёва «Свеціць, ды не грэе...». Спектакль пастаўлен у сувязі з фестывалем народных тэатраў Мінскай вобласці, які праходзіць у гонар 20-годдзя вызвалення Беларускай рэспублікі ад нямецка-фашысцкіх захопнікаў.

М. НИКОЛЬСКИ.

У ПОЕЗДЗЕ ДАЛЁКАГА СЛЕДАВАННЯ

Відаць, нідзе так хутка не завязваецца знаёмства, як у паяздах далёкага следавання.

...У вагоне поезда Брэст—Масква ўвагу пасажыраў прыцягнула скромна адзетая, пажылая, вельмі ўсхваляваная жанчына. Яна ехала адна, і відаць было, што ёй вельмі хочацца падыліцца з суседзямі сваімі думкамі і перажываннямі.

— Куды, маці, едзеце?—звярнуўся да яе адзін з пасажыраў.

Выявілася, што завуць яе Марыя Мацвееўна Касценка. Ёй зараз семдзсят год. Дваццаць з іх прайшлі на чужыне, у Заходняй Германіі. Жыла ў лагерах для «перамешчаных асоб», у бараках для састарэлых. Пахавала там мужа.

— Вы не можаце сабе ўявіць наша жыццё ў Заходняй Германіі, — сказала Марыя Мацвееўна. — Колькі я перажыла, колькі бачыла жахаў... Яны пачаліся ў 1942 годзе, з аблавы ў Данецку. Пагрузілі нас фашысты ў таварняк, як жывёлу. Дзверы на засаўку. Везлі ў Нямеччыну халодных і галодных. Колькі нашых людзей памерла ў дарозе, колькі расстралена...

Мы з мужам выжылі. Выгрузілі нас спачатку ў Франкфурце-на-Одэры, потым павезлі далей. Ганавер, Лінген, Франкфурт-на-Майне...

ПЛЕНУМ ЦК КПСС

ЗА ЗГУРТАВАНАСЦЬ

У «Правде» апублікаваны даклад члена Прэзідыума Цэнтральнага Камітэта Камуністычнай партыі Савецкага Саюза і сакратара Цэнтральнага Камітэта М. Суслана на лютэўскім Пленуме ЦК — «Барацьба Камуністычнай партыі Савецкага Саюза за згуртаванасць сусветнага камуністычнага руху».

У дакладзе даецца шырокая крытыка і палітычная ацэнка няправільных, антыленінскіх поглядаў кіраўніцтва Кампартыі Кітая. У дакладзе падкрэсліваецца, што палітыка і дзейнасць кітайскіх кіраўнікоў складае сёння галоўную небяспеку для адзінства сусветнага камуністычнага руху. Падрыўныя дзеянні кітайскіх кіраўнікоў накіраваны на тое, каб выклікаць раскол усяго сусветнага камуністычнага руху і раду марксісцка-ленінскіх партый. Галоўная стратэгічная ўстаноўка кітайскага кіраўніцтва — у што б там ні стала падначаліць камуністычны і нацыянальна-вызваленчы рух сваім вялікадзяржаўным, вузкагаістычным інтарэсам.

Кіраўніцтва Кампартыі Кітая спрабуе зганьбіць ідэю эканамічнага спаборніцтва дзвюх сістэм. Яно на працягу апошніх год паказвае сваю незацікаўленасць ва ўмацаванні адзінства сусветнай сацыялістычнай сістэмы. КНР не толькі перастала ка-

ардынаваць свае дзеянні з іншымі краінамі сацыялістычнай садружнасці, але і вядзе цяпер адкрытую барацьбу супраць узгодненай лініі сацыялістычных краін на міжнароднай арэне.

Камуністычная партыя Савецкага Саюза, заявіў дакладчык, лічыць адной са сваіх галоўных задач змаганне за ўсмярненне ўмацаванне сусветнай сацыялістычнай сістэмы, за развіццё брацкіх адносін з усімі сацыялістычнымі краінамі на аснове поўнага раўнапраўя і добраахвотнага супрацоўніцтва, за ўсеагульны мір, за поўную перамогу камунізму.

У дакладзе далей адзначаецца, што кіраўнікі Кампартыі Кітая з асаблівай заўзятасцю атакавалі вывады XX з'езду Кампартыі Савецкага Саюза, палажэнні маскоўскіх нарад брацкіх партый па пытаннях вайны, міру і рэвалюцыі. Ведучы барацьбу супраць ленінскага курсу мірнага суіснавання і проціпастаўляючы яму шлях «падштурхоўвання» рэвалюцыі з дапамогай вайны, кіраўнікі Кампартыі Кітая дайшлі да сцвярджэнняў, што вайна з'яўляецца прымальным і нават адзіным сродкам вырашэння супярэчнасцей паміж капіталізмам і сацыялізмам. Кітайскія кіраўнікі разглядаюць раззброенне як «ілюзію», нязбыўны лозунг. Кітайскія лідэры спрабуюць параліза-

ваць намаганні Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін, якія змагаюцца супраць пагрозы сусветнай вайны. Урад Кітая не раз выступаў на міжнароднай арэне як сіла, якая процідзеічае міралюбнай знешняй палітыцы сацыялістычных краін, дэзарганізуе агульны антываенны фронт. У разгар крызісу ў раёне Карыбскага мора ўрад КНР пайшоў на расшырэнне ўзброенага канфлікту на кітайска-індыянскай граніцы. Выступіўшы з нападамі на Маскоўскі дагавор аб частковай забароне выпрабаванняў ядзернай зброі і аказаўшыся такім чынам у адной кампаніі з найбольш агрэсіўнымі коламі імперыялізму, кітайскія кіраўнікі яшчэ больш выкрылі сябе ў якасці праціўнікаў палітыкі барацьбы за мір і мірнае суіснаванне.

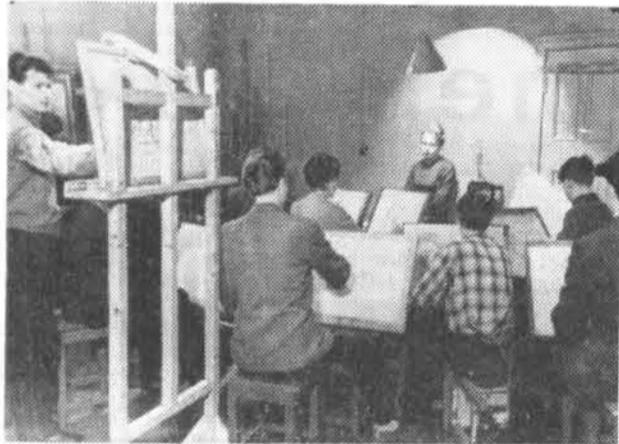
Яўна авантурыстычная пазіцыя кіраўніцтва Кітайскай Кампартыі, заявіў далей таварыш Суслаў, дае аб сабе зная і ў яго адносінах да пытання аб ядзернай зброі. Аказваецца, авалоданне атаманай зброй, якую кітайскія кіраўнікі называюць «папяровым тыграм», — гэта і ёсць іх мэта.

У дакладзе крытыкуюцца рэзка адмоўныя адносіны кітайскіх кіраўнікоў да намаганняў Савецкага Саюза і іншых сацыялістычных краін, накіраваных на нармалізацыю і паляпшэнне экана-

БУДНІ СЯМІГОДКІ

Трывалыя сувязі ўстанавіліся паміж супрацоўнікамі аддзела жывёлагадоўлі Гомельскай абласной сельскагаспадарчай даследчай станцыі і навукова-даследчымі сельскагаспадарчымі арганізацыямі ГДР. На здымку: старшы навуковы супрацоўнік Г. Дударэвіч (злева) і В. Агафанаў узважваюць канцэнтрат, атрыманы з ГДР. Фота Ч. Мезіна.

Заняткі вячэрняй мастацкай студыі. Фота Ул. Кітаса.

У Інстытуце глебазнаўства Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР. Фота Ул. Дагаева.

„МЗЛ“ МАРКА ВЯДОМАЯ

Аператар націснуў кнопку, і транспартная канструкцыя «ЛМ-169» прыйшла ў рух. Праз некалькі секунд першая загатоўка — масійная сталыная адліўка папярочнага бруса трактара — паступіла на агрэгатны станок. Шчоўкнулі кля-

мары, і разцы аўтамата лёгка ўвайшлі ў метал, здымаючы з яго блакітную стружку...

— Прыгожа працуе, — зазначыў слесар Леанід Іванкевіч. Крыху памаўчаўшы, ён дадаў:

— Заўтра дэмантаж пачнём. «ЛМ-169» — гэта аўтаматычная лінія. Выраблена яна ў Мінскім заводзе аўтаматычных ліній па заказе волгаградскіх трактарабудаўнікоў. Лінія прызначана для апрацоўкі папярочнага бруса трактара «ДТ-75». Цяпер гэтай работай на волгаградскім заводзе занята адзінаццаць агрэгатных станкоў. За змену іх абслугоўвае дванаццаць чалавек.

Агрэгатны станок — рэч зусім сучасная. Але спабарнічаць з аўтаматычнай лініяй ён, больш дакладна — яны, не могуць. За змену «ЛМ-169» будуць абслугоўваць толькі тры аператары і наладчык. Ды і

сам па сабе характар іх працы ў многім зменіцца. Людзям не трэба будзе падымцаць і знімаць дэталі, мяняць разцы, пускаць і спыняць маторы. А ў выніку — семнаццаць тысяч рублёў гадавой эканоміі.

У другім зборачным цэху нам паказалі «ЛМ-7». Амаль на шэцьдзесят метраў выцягнулася яна ўздоўж зашкленай сцяны корпуса. У адным страі тут знаходзяцца дваццаць фрэзерных агрэгатаў, два прэсы, некалькі складаных кантрольных аўтаматаў. Агульнымі намаганьнямі яны змогуць за год вырабіць 160 тысяч шасцераць — дэталей складаных і працёмкіх.

З'явіўшыся на свет, першая лінія так і засталася з мінскай прапеекай. Яна толькі перасекла вуліцу і асталася частак. Другое цядзінне «ЛМ-7», вырабленае і дапоўненае, чакае

далёкае падарожжа ў Омск на «Сібзавод». Прадстаўнікі завода-заказчыка старанна цяпер даследуюць, аглядаюць «абноўку». Яна абяцае ім вялікія выгады. І гэта нягледзячы на тое, што і цяпер шасцераць ў Омску вырабляюцца на высокамеханізаванай паточнай лініі.

Чакаюць у Мінску і прадстаўнікоў Іжэўскага машынабудаўнічага завода. Для іх тут ужо, як гавораць, «на падыходзе» аўтаматычная лінія для апрацоўкі корпуса рэдуктара.

Мінчане ў асноўным выконваюць заказы прадпрыемстваў аўтапрамысловых і сельскагаспадарчага машынабудавання. Але цяпер сярэд заказчыкаў з'явіліся новыя — прадпрыемствы хімічнага машынабудавання. Іх заказы мінчане вырашылі выканаць да тэрмінова — за дзевяць месяцаў.

ВДНГ СССР 1964

Вялікую цікавасць уявляе станкі асабліва высокай дакладнасці аршанскага станкабудаўнічага завода «Чырвоны барацьбіт», віцебскіх заводаў, Гомельскага завода вымяральных прыбораў, экспанаты Мінскага матарнага, Барысаўскага і Ваўкавыскага ліцейна-механічных заводаў і г. д.

У экспазіцыі новага павільёна «Электратэхніка» экскурсанты ўбачаць трансфарматыры і аўтаматычныя рэгулятары напружання Мінскага электратэхнічнага завода. Новыя экспанаты беларускіх прадпрыемстваў будуць і ў павільёнах «Радыёэлектроніка», «Лёгкае прамысловасць», «Тарфяная прамысловасць» і інш.

Р. ДОДЗІН.

ВДНГ СССР — напярэдадні шостага вяснова-летняга сезона. На яе велізарнай тэрыторыі ў гэтыя дні кіпіць напружаная праца. Завозяцца новыя экспанаты, пераабсталяваюцца павільёны, перабудоўваюцца экспазіцыі, рыхтуюцца новыя тэматычныя выставкі.

Амаль ва ўсіх вытворча-галінавых павільёнах будуць беларускія экспанаты. У павільёне «Машынабудаванне», напрыклад, мінскія аўтамабілебудаўнікі будуць дэманстраваць два аўтапоезды: адзін у складзе цягача «МАЗ-504» і паўпрычэпа «5245А», а другі ў складзе цягача «МАЗ-504» і паўпрычэпа «5232В». Акрамя таго, яны прадставілі грузавы аўтамабіль «МАЗ-500». Беларускі аўтазавод паказвае аўтамабіль-самазвал «БелАЗ-540».

Сярод новых хуткасных трактараў дастойнае месца зоймуць мінскія ўніверсальна-прапашныя машыны «МТЗ-52» і «МТЗ-50», а таксама бавоўнавыя — «МТЗ-50Х».

У гэтым годзе Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя Ул. І. Леніна дасць хімічнай прамысловасці новы атрад высокакваліфікаваных спецыялістаў. На гэтым здымку вы бачыце студэнтаў-выпусчнікоў ў каталітычнай лабараторыі ўніверсітэта. Фота Ул. Кітаса.

КАМУНІСТЫЧНАГА РУХУ

мічных і іншых адносін з капіталістычнымі краінамі, у тым ліку са Злучанымі Штатамі Амерыкі.

Сутнасць цяперашняй канцэпцыі кіраўніцтва Кампартыі Кітая па пытанні аб рэвалюцыі заключаецца ў адмове ад ленынскага вучэння аб сацыялістычнай рэвалюцыі як выніку масавай народнай барацьбы, у арыентацыі выключна на ўзброенае паўстанне ўсюды і пры ўсіх выпадках, без усялякага ўліку ўнутранай і знешняй абстаноўкі. Кітайскія кіраўнікі забылі аб адным важнейшым палажэнні марксісцка-ленынскага вучэння, а іменна аб тым, што рэвалюцыю нельга паскорыць ці рабіць па заказу, што яе нельга падштурхоўваць звонку.

Асобы разлікі, падкрэсліваецца ў дакладзе, звязваюць кітайскія кіраўнікі з выкарыстаннем ў сваіх мэтах нацыянальна-вызваленчага руху. Кітайскія кіраўнікі спрабуюць навізаць нацыянальна-вызваленчаю руху такія ўстаноўкі, якія могуць саштурхнуць яго на небяспечны шлях, паставіць пад пагрозу заваяванні народаў Азіі, Афрыкі і Лацінскай Амерыкі. Лявацкія ўстаноўкі кітайскіх кіраўнікоў на паўсюдную ўзброеную барацьбу, падкрэсліваецца далей у дакладзе, ёсць нішто іншае, як спроба штурхнуць камуністычныя і ўсе дэмакратыч-

ныя сілы ў вызваліўшыся краінах на шлях авантур.

Кітайскія кіраўнікі, сказаў дакладчык, нападаюць на Камуністычную партыю Савецкага Саюза за тое, што яна выпрацавала навукова абгрунтаваны план пабудовы камунізма, паставіла ў цэнтр творчай дзейнасці ўсяго савецкага народа задачу стварэння матэрыяльна-тэхнічнай базы камунізма, працягла пастаянныя клопаты аб павышэнні матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця працоўных краіны.

Кітайскія кіраўнікі намагаюцца навізаць сваю практыку ў якасці «ўсеагульнай ісціны», яны хочуць нам прапанаваць у якасці «ўзору» такое грамадства, у якім ідэалізуецца насілле, абмяжоўваецца дэмакратыя, працягвае культ асобы. Ігнаруюцца клопаты аб працоўных. Такія «ўсеагульныя ісціны», і такі «ўзор», падкрэсліваецца ў дакладзе, не падыходзяць для савецкага народа і, мы ўпэўнены, не падыходзяць таксама і для іншых народаў.

Дакладчык указаў на перспектывынасць спроб кітайскіх кіраўнікоў збіць сусветны камунізм з яго ленынскага шляху, падпарадкаваць сваім задумам. Прыёмы кітайскіх раскольнікаў, сказаў ён, не змогуць ашукаць марксістаў-ленынцаў свету. Абсалютная большасць марксісцка-ленынскіх партый све-

ту адкрыта асудзіла антыленынскі, авантурыстычны курс кіраўнікоў Кампартыі Кітая.

У дакладзе адзначаецца, што ўся сукупнасць тэарэтычных і палітычных поглядаў кіраўнікоў кітайскай Кампартыі — гэта ў многім перапыты трацізму, даўно адкінутага міжнародным рэвалюцыйным рухам. Логіка барацьбы з Камуністычнай партыяй Савецкага Саюза і сусветным камуністычным рухам прывяла кіраўнікоў Кампартыі Кітая да таго, што яны ўсё больш змыкаюцца са злейшым ворагам марксізма-ленынізма — з трацізмам.

Аналізуючы вытокі цяперашніх пазіцый кітайскага кіраўніцтва, нельга не бачыць, гаворыцца ў дакладзе, іх ва ўсё больш узмацняючыся, адкрыта нацыяналістычных, вялікадзяржаўных імкненнях, якія асабліва моцна праяўляюцца ў знешнепалітычнай дзейнасці лідэраў Кампартыі Кітая. Кітайскія кіраўнікі дабіваюцца таго, каб распаўсюдзіць культ асобы Мао Цзэ-дуна на ўвесь сусветны камуністычны рух.

Разгляд вытокаў цяперашняга антыленынскага, раскольніцкага курсу кіраўніцтва Кампартыі Кітая прымушае зрабіць вывад: сусветны камуністычны рух сутыкнуўся з рэальнай небяспекай дробна-буржуазнага, нацыяналістычнага ўхілу, які пры-

крываецца «левай» фразай. Небяспека гэтага ўхілу тым больш узрастае, што мы маем справу з кіраўнікамі партыі, якая стаіць ва ўладзе і мае вялікі дзяржаўны апарат, сродкі ідэалагічнага ўздзеяння.

У апошні час кітайскае кіраўніцтва загаварыла аб тым, што не пойдзе на палітычны адносін з Камуністычнай партыяй Савецкага Саюза інакш, як на ўмовах «безагаворачнай капітуляцыі» з боку Камуністычнай партыі Савецкага Саюза. Задача абароны марксізма-ленынізма ад скажэнняў яго кітайскімі кіраўнікамі, падкрэсліваецца ў дакладзе, патрабуе адкрытага і рашучага выступлення супраць няправільных поглядаў і небяспечных дзеянняў кіраўніцтва Кампартыі Кітая. Мы, гаворыцца ў дакладзе, зробім усё ад нас залежачае, каб вярнуць адносін паміж Савецкім Саюзам і Кітайскай Народнай Рэспублікай на шлях, які адпавядае караным інтарэсам рабочага класа, усіх працоўных нашых краін. Цэнтральны Камітэт Камуністычнай партыі Савецкага Саюза ўпэўнены, што яны ні былі сур'ёзнымі цяжкасцямі ў сусветным камуністычным руху, ён знойдзе ў сабе сілы, каб пераадолець іх і згуртаваць свае рады ў барацьбе за вялікую справу камунізма.

Хроніка

У адпаведнасці з праграмай асваення касмічнай прасторы ў Савецкім Саюзе 12 красавіка 1964 года адбыўся чарговы запуск кіруемага манеўруючага апарата «Палёт-2».

У працэсе палёту касмічнага апарата ажыццяўляліся шматкратныя развароты апарата і арыентацыя яго па зададзенай праграме. Для бесперапыннай стабілізацыі і правядзення манеўраў касмічнага апарата была праведзена вялікая колькасць уключэнняў ракетных рухавікоў стабілізацыі і манеўравання.

Радыё-тэлеметрычная апаратура, устаноўленая на борце касмічнага апарата, забяспечвае перадачу неабходнай навуковай інфармацыі, якая звязана з даследаваннем касмічнай прасторы.

Для ажыццяўлення манеўраў у космасе і стабілізацыі палёту касмічны апарат «Палёт-2» абсталяваны спецыяльнай апаратурай кіравання і сістэмай рухавікоў установак.

МІНСК. Указам ад 6 красавіка 1964 года Прэзідыум Вярхоўнага Савета Беларускай ССР ратыфікаваў зацверджаную Саветам Міністраў ССР Венскую канвенцыю аб дыпламатычных зносінах, падпісаную прадстаўніком Беларускай ССР 18 красавіка 1961 года.

ПАСЕЛАК БЯРОЗАўКА (Лідскі раён). На шклозаводзе «Неман» здадзены ў эксплуатацыю новы вытворчы корпус. У ім зманцэравана восем канвеерных ліній, а таксама ўстаноўлена іншае найноўшае тэхналагічнае абсталяванне для вырабу пасуды. На заводзе таксама будзецца цэх варкі шкломасы, будзецца корпус, у якім будзе наладжана прыгатаванне шыткі.

МІРНЫ. Дызель-электраход «Об» узяў курс з Антарктыкі на Радзіму. На борце «Обі» знаходзіцца каля 80 зімоўшчыкаў старой змены і ўдзельнікаў сезонных атрадаў 9-й савецкай антарктычнай экспедыцыі. Сярод іх — група французскіх гляцыёлагаў, якія зрабілі ўнутрыкантынентальны паход на санна-гусенічным поездзе, і нямецкія палярныя даследчыкі, якія зімавалі ў Мірным.

ВІЦЕБСК. Добры падарунак нядаўна атрымалі віцебскія чыгуначнікі — новы палац культуры. У ім ёсць глядзельная зала на 600 месцаў, бібліятэка-чытальня, спартыўная зала, пакой для работы гурткоў.

ВІЦЕБСК. Серыйны выпуск высокапрадукцыйных гайканарэзных аўтаматаў мадэлі «2064» пачаўся на заводзе імя Камінтэрна. Калектыў старэйшага ў рэспубліцы завода з пачатку сям'ягодкі выпускаў для розных галін народнай гаспадаркі краіны больш чым 75 мадэлей новых станкоў. У асноўным — гэта аўтаматы і паўаўтаматы.

СТАЎБЦЫ. Населеныя пункты Стаўбцоўшчыны — у лясх новабудуоляў. У мінулым годзе 529 сем'яў перасяліліся з хутароў у цэнтральныя пасёлкі. Сёлета таксама абудзецца многа наваселляў. У вёсках раёна ўзводзіцца шмат цагляных магазінаў, школ, клубаў.

СУМЫ. Сумскія прыборабудаўнікі распачалі прамысловы выпуск электронных мікраскопаў вышэйшага класа. Даследчыкі цяпер могуць адрозніваць дзве найдрабнейшыя часцінкі, якія стаяць адна ад адной на адлегласці ў адну дзюхтысячную мікрона. У такіх мікраскопах можна ўбачыць малекулы, найдрабнейшыя жыхары мікрасвету, якія былі нябачныя да гэтага часу, яшчэ глыбей пранікнуць у тайны прыроды.

У ПАЧАТКУ леташняга года быў двойчы надрукаваны мой жыццiяпіс: у кнiзе «54 дарогi», складзенай I. Д. Казекам, а затым, крiху паўнейшы, у часопiсе «Польмя» (№ 1 за 1963 год) пад назваю «Сярод людзей добрых».

Нечакана для сябе я атрымаў ад чытачоў шмат лiстоў, у якіх некаторыя iквалiтэцiя дэталiзаваннем пасобных пытанняў, а некаторыя папракалі мяне тым, што я бадай нічога не сказаў пра ўмовы сваёй працы, пачынаючы ад 1958 года i далей, абмежаваныя лiтаральна некалькімі радкамі пра гэты немалаважны час.

Згаджаючыся з тым, што гэтыя дакоры справядлівыя, пастараюся адказаць на пастаўленае пытанне больш падрабязна.

Вярнуўшыся пасля свайго шматгадовага падарожжа ў Маскву, дзе я жыў з малых гадоў свайго жыцця разам з бацькамі, я ўпарадкаваў свае кватэрныя справы i адразу паехаў на Беларусь, у Мiнск. Тут я спаткаў многіх сваіх даўнейшых знаёмых (К. Крапіва, М. Лынькоў, I. Гурскі, П. Глебка, Максім i Жэня Лужанiны, П. Броўка, А. Якімовiч), тых, каго ведаў праз часопiсы i кнiгi (М. Танк, П. Панчанка, А. Куляшоў), i тых, якія пачалі працаваць у лiтаратуры параўнаўча нядаўна (I. Мележ, Я. Брыль, А. Макаёнак, В. Вітка, К. Кiрэнка, Ул. Шахавец, Е. Лось, М. Аўрамчык, Л. Прокша, Ан. Вялюгiн) i многіх, многіх iншых. Адным словам, я адразу трапіў у вялікую сям'ю выдатных, высокаквалiфiкаваных пiсьменнікаў. Я нават баяўся, прызнаюся шчыра, брацiа i зiноў за пяро пасля доўгага перапынку перад фронтам такіх сапраўдных герояў ад лiтаратуры. Гэты непакой я нават выказаў быў у сваім першым творы, напісаным пасля трыццацігадовага перапынку, «Чакае ля берага човен мяне» ў такіх радках:

...Куды ні паглянь — за красою краса,
Падходзiць да восенi лета...
Вось гэту б красу ды пяром апiсаць,
калісьцi ж i я быў паэтам...
Даўно i няпраўда ўсё гэта было,
пакрышаны талент i рытмы.
Цяпер мiж сталёвых грамад караблёў
старэцкi свой човен не вытну...

Але таварышы, якія чыталi рукапіс мой перад здачай у рэдакцыю, асабліва Максім Танк, Максім Лужанiн i Анатоль Вялюгiн, нiяк не згадзiлiся з такой трактоўкай.

— Выкiнь ты, — казалi яны, — гэтую меланхолiю! Тым больш, што ў нас не караблi, а адзiн магутны карабель-дрэдноут савецкай лiтаратуры. Разам i паплывём!

Я ўзяў ды i выкрэслiў гэтае месца са свайго твору, а пачакаўшы крiху, творы стары човен паставiў у затоку, а сам разам з усімі добрымі таварышамi выехаў на самы струмень, дзе няспынна падаёмся наперад пад цудоўнымi, авенянымi баявой славай штандарамi Камунiстычнай партыi.

Што я зрабiў у гэтым новым падарожжы? Цi з'яўляюся я актыўным удзельнікам вялікага паходу ў светлую будучыню, у камунiзм, цi толькi звычайным пасажырам? Пра гэта, шчыра кажучы, пыталiся ў мяне мае чытачы. I на гэтае пытанне я пастараюся даць самы кароткi, але ясны i добрасумленны адказ.

Толькi кароткi пералiк маіх асноўных работ можа пасведчыць, якія спрабуючы ўмовы для творчай працы iснуюць у нашай сацыялiстычнай айчыне наогул i якія добрыя ўмовы, у звязку з гэтым, былі створаны для мяне асабiста.

У 1959 годзе выйшла з друку кнiга маіх выбраных твораў, у якой не менш паловы займаюць творы, да таго не друкаваныя. Усяго ў кнiзе — 320 старонак.

Якраз у 1959 годзе (калі гэта кнiга рыхтавалася да друку) у Мiнску быў чарговы пiсьменнiцкi з'езд, у якім удзельнічаў i я. На з'ездзе мне быў аказаны высокi гонар —

мяне абралi членам новага праўлення Саюза пiсьменнікаў Беларусі.

З'езд прыходзiлi вiтаць дзецi, школьнікi — хлопчыкi i дзяўчынкi. Яны, вiтаючы, задалі беларускiм пiсьменнікам два запытаннi:

1. Чаму так мала з'яўляюцца новых кнiжак для дзяцей?

2. Калі дакладна пiсьменнiкi папоўняць гэты прагал?

У дужках адзначым, што не так мала друкавалася, друкуецца i прадугледжана планамi для надрукавання ў далейшым. Але справа ў iншым. Я прыгадаў сваё дзяцiнства, калі ў нас не было ні бiблiятэк, ні радыё, нiводнай кнiжачкi адмыслова дзяцiнчай, калі мы — дзецi таго часу — хадзiлi следам за якім старым дзедам i праслiлi яго:

— Дзядулечка! Збай нам байку!

У мяне аж слёзы на вочы набеглi, калі я пра гэта ўсё згадаў. Я тут жа сказаў свай-

— Ідзеце!
Даўно ў кнiгарнях чакаюць вас дзецi!..

Як бы там ні было, але ў канцы 1959 года была падрыхтавана кнiга вершаваных казак для дзяцей, якая атрымала назву «Цудоўная знаходка», а ў 1960 годзе яна была надрукавана (120 старонак, з малюнкамі).

У 1955 годзе мы з Васілём Віткам i маёй жонкай Марыяй Пятроўнай былі ў вялікім, вельмі цікавым падарожжы: праехалі па маршруту Мiнск — Кобрын — Пiнск — Тураў — Мазыр, па рацэ Прыпяцi ўсё Палессе. Забываючы наперад, павiнен адзначыць, што пасля я двойчы быў на Віцебшчыне, гадоўным чынам у раёне Лепеля, Сяня i Браслаўля.

Колькi мы пабачылі цікавага на Палессi! Колькi сустракалася нам добрых людзей, колькi мы наслухалiся цікавых апавяданняў, прыгожых песень i казак! Якія змены пабачалі

ДА НОВЫХ ДАЛЯГЛЯДАЎ

му новаму другу Васілю Вітку:

— Праз два месяцы я даю ў друк кнiгу казак для дзяцей. Васіль Вітка — чалавек вельмі дасцiпны i мудры, яго не ашукаеш. Ён адразу запытаўся: «А рукапіс падрыхтаваны?»

Я тут жа ўзяў парожнюю папку i напісаў на ёй: «Улез пад дугу, не кажы — не магу».

— Вось, кажы, менавіта ў гэтай папцы будзе ляжаць рукапіс.

Так я i пачаў класцi ў гэтую папку на казкi, калі — праз дзень, калі — праз два. У самым пачатку работы, калі ў папцы ляжалі тры-чатыры казкi, я запісаў для памяцi добрым людзям, як гэтыя казкi ствараліся:

Каб толькi вы ведалі, што тут такое тварылася ў гэтым утульным лакоі!
Яшчэ вы сядзелі ў вагоне, магчыма,

а тут —
ля мяне,

нада мной,
за плячыма
з'явіліся — хто? — розных казак героі,

i як? — па адным, удваіх i па трое —
з лясоў беларускiх i з джунгляў iндыйскiх,

як кажучы, з далёкiх прапрастораў i блiзкiх,
i тыгры, i малпы, драконы, вавёркi,

ды так жа не проста, а ўсё на вывёрткi,
Сядзеў я, глядзеў я, цяпеў я, цяпеў я,

а потым абяруч узяў сваё пер'е...
У казках прыцiклi адразу, прымоўклi,

пытваюцца толькi:
— Скажы нам, Дубоўка, а нас павязуць на друкарскай машыне

цi мы ў тваіх папках на-
векi загінем?

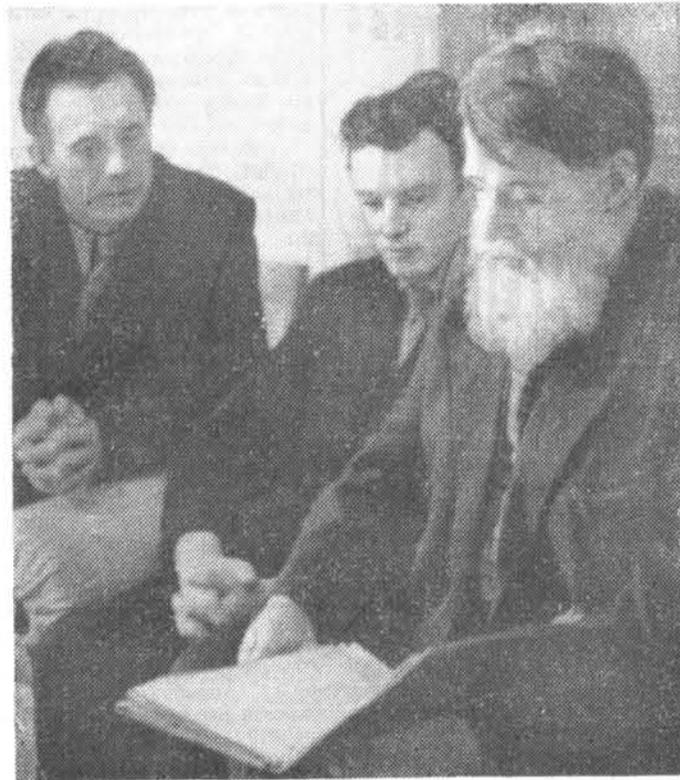
Вось тут я ў адказ i сказаў ім:

мы на калгасных палетках i на заводах! Перадаць гэтага каратка — нельга. Невялікая справаздача аб гэтым падарожжы — мая кнiга вершаў «Палеская рапсодыя». Грамадскасць i ўрад адзначылі гэту маю шчырую працу высокай узнагародай — рэспубліканскай прэміяй імя Янкі Купалы.

За гэтым, у 1963 годзе, я даў новую кнiгу казак для дзяцей «Кветкі — сонцавы дзеткі», у якую ўвайшлі 23 казкi. Яна, як i «Цудоўная знаходка», з малюнкамі, у ёй 200 старонак. Апрача таго, у 1961 годзе выйшла асобным выданнем у шматкаляровым афармленні казка «Як сiнячок да сонца лётаў», а ў 1963 годзе — у такім жа афармленні казка «Дзiвосныя прыгоды».

Вельмі сардэчна, як роднага, спаткалі мяне рускiя i украiнскiя паэты i пiсьменнiкi (П. Тычына, М. Рыльскі, А. Малышка, I. Сенчанка, П. Панч — на Украiне, А. Пракоф'еў, Усевалад Раждзественскі, Н. Браун, Н. Палякова — у Ленiнградзе i многія iншыя ў Маскве). Сардэчная сустрэча адбылася ў мяне з маімі таварышамi па Брусаўскаму iнстытуту — С. Злобiным, I. i С. Бажакавымі. Адно пералiчэнне прозвішчаў цікавых, сардэчных, выдатных дзеячоў заняло б цэлую старонку. Ленiнградскiя паэты пераклалі багата маіх твораў на рускую мову, i яны, гэтыя пераклады, выйшлі асобнымі выданнямі — вершы лiрычнай кнiгай «Залатая раiца» ў выдавецтве «Савецкi пiсьменнiк» (1961 г.), а вершаваныя казкi ў кнiзе «Мiлавіца» (Белдзяржвыдат, 1963 г.).

Апрача ўсяго iншага, я пераклаў з англійскай мовы на беларускую некалькi пазм Байрана («Шыльёнскi вязень», «Бронзавы век», «Кайн») i пасобных вершаў. Усё гэта надрукавана ў калектыўным зборы выбраных твораў Байрана ў Мiнску ў 1963 г. Але i гэта

Уладзімір Дубоўна (справа) у рэдакцыі часопiса «Малодосць».

Фота А. Дзiтлава.

не ўсё. Да 150-годдзя з дня нараджэння вялікага сына украiнскага народа Т. Р. Шаўчэнкi я напісаў драматызаваную аповесць «Салос популі» (лацінск. — Шчасце народа), у якой гутарка iдзе аб сустрэчах Шаўчэнкi з беларускiмі пiсьменнікамi таго часу (Ян Баршчэўскі, Р. Падбярэскі, В. Рэут). Аповесць гэта аддадзена ў часопiсе «Польмя». Падрыхтаваў я i здаў у выдавецтва двухтомны збор сваіх твораў, які (на 25 друкаваных аркушах, гэта значыцца — старонак 800 кнiжнага фармату) паводле плана выйдзе з друку ў самым пачатку 1965 г. Таксама да юбілейнай даты — да 400-годдзя з дня нараджэння вялікага англійскага паэта i драматурга — Вільяма Шэкспiра — я пераклаў на беларускую мову ягоную кнiгу санетаў (154 санеты). Невялікая частка санетаў з гэтае кнiгi друкуецца ў беларускiх часопiсах да дня нараджэння — ў красавіку. Сама ж кнiга выйдзе з друку крiху пачакаўшы.

Такія мае канкрэтныя справы. Паўстае запытанне: цi здолеў бы я зрабiць гэта ўсё без аднаведнай таварыскай атмасферы, без спагадных адносiн чытачоў, крытыкаў? Дарэчы, у процiвагу вольгаразтарскай пiсанiне трыццатых гадоў сучасная добрасумленая савецкая крытыка не пакiдае мяне без сваёй добразычлівай увагi. У беларускiх i рускiх часопiсах за апошнiя гады з'явілася багата рэцэнзiй i водгукаў на ўсе мае кнiгi. Нi адна кнiга не засталася незаўважанай крытыкай. Больш таго, выдатныя прадстаўнiкi беларускага лiтаратуразнаўства — прафесар Ю. Пшыркоў i кандыдат фiлагалiгiчных навук А. Лойка напісалi вялікую працу, прысвечаную разгляду маёй творчасцi. Такую ж працу напісаў яшчэ адзiн навуковы працаўнiк — Д. Бугаёў.

Усё гэта ўзятае разам дае мне вялікі творчы iмпэт. На блiжэйшы час я паставiў сабе задачу — напісаць навукова-прыгоднiцкi раман пад назваю

«Жоўтая акацыя». У гэтым рамане гутарка будзе iсцi пра тое, як наша моладзь, наша цудоўная змена актыўна ўдзельнічае ў набудове камунiзма, як энтузіясты — юныя натуралiсты — змагаюцца за выявленне новых гатункаў раслiн i дрэў. Калі на маім творчым шляху спаткаецца якая перашкода, я iзноў напішу на сваёй рабочай папцы: «Улез пад дугу, не кажы — не магу!»

Вось, дарагія таварышы, тое, што я хацеў сказаць у дадатак да свайго жыццiяпісу, у адказ на запытаннi сваіх чытачоў.

Мне здаецца, сказанае мною сведчыць аб тым, што я iшоў да гэтага часу разам з усімі працоўнымi нашай Айчыны да новых даляглядаў, да светлае будучыні, i нiякiя сiлы не саб'юць нас з гэтага шляху.

7 красавіка 1964 г.

Р. С. Калі гэты дадатак мой быў скончаны, я атрымаў паведамленне, што недзе па-за межамi нашай Радзiмы нейкiя «апекуны» надрукавалi, што нiбыта я знаходжуся «ў цяжкiх для творчасцi ўмовах» i г. д. i да т. п. Можна было б, уласна кажучы, нічога не адказваць на тую пiсанiну, бо мне ўжо з гэтага аднаго радка зразумела, чаго iм, тым пiсерам, хочацца. Але я адкажу iм словамі польскага паэта Уладыслава Бранеўскага з верша «Зброю да бою!», перакладзенага мною на беларускую мову.

Калі крыўды мiж намi былі —
Iх чужынскай рукой не закрэслiць.
Кроў сваю для радзiмай зямлi
Аддадзiм i з грудзей мы i з песнi.
Хоць астрожнага хлеба багата
На айчыне жыццё нам дало, —
За руку, на Айчыну паднятую,
Кулю ў лоб!
На гэтым i будзе пастаўлена кропка.

Уладзімір ДУБОУКА.

ЗОРНАЯ ВЯСНА

З запісак камандзiра
атрада касманаўтаў,
героя Савецкага Саюза
А. Нікалаева

Красавік заўсёды выклікае ў мяне змешанае пачуццё радасцi i трыгвоі. Радуюся сонцу, цяплу, абуджэнню зямлi, першым нясмелым пахам лесу. Непакоюся прадчуваннямі чагосьцi новага, неспазнанага, па-веснавому бурнага. Так было ў нас на Волзе, калі чакалі крыгаходу. Жудасная, надзвычайная прыгажосць прычыналася ў мiжбярэжжы. Волга налівалася сiлай. З бомбавым грукатам лопаліся лды. Стаялі людзi на беразе, любуючыся неўтаймаванай, прыгожай сiлай крыгалому. Што ён з сабой нясе — адну гордую, вольную прыгажосць цi яшчэ i сапраўдную чалавечую бяду?

Такі ж трыгвоны быў для мяне i маіх таварышаў красавік шэсцьдзесят першага года. У нашым Зорным гарадку ўжо ваўсю гаспадарыла вясна. Яна ачысціла ад снегу дахі дамоў i шырокія ўзлобкi-паланы ў бары, асушыла дарожкi. У ярах запела вада. Запахла распаранай

карой сасняку. Дзе-нiдзе павылазiлi падснежнiкi. Ля самых вожнаў пасвіталi шпакi.

Усе мы радавалiся дружнай у тым годзе вясне. Але, як заўсёды ў гэту пару, крiху трывожылiся. Нас чакаў свой, касмічны «крыгаход». Мы ўжо ведалі аб iм. Верылі, што ён будзе хоць i па-веснавому бурны, непаўторна хвалюючы, але абавязкова паспяховы.

I ўсё ж крыгаход ёсць крыгаход. Хвалявалiся. Жылі прадчуваннем той навізны, якую можна па-сапраўднаму асэнсаваць толькi пасля яе здзяйснення. Праўда, мы пакуль яшчэ не пачулі канчатковага рашэння, хто ж першы адправiцца лоцманам у першую касмічную навігацыю. Але дапамаглі зноў-такі прадчуваннi: па ўсім вiдаць было, што такім навігатарам суджана стаць нашаму калегу — Юрыю Гагарыну. Чаму iмёна яму? Пра гэта шмат гаварылася i пісалася. Скажу толькi адно: у гэтым чала-

ШТО Ж ТАКОЕ

ПАТРЫЯТЫЗМ?

ГЭТЫ АРТЫКУЛ МЫ ПЕРАДРУКОУВАЕМ З ЧАСОПІСА «НАША ЖИЗНЬ» (№ 2, 1964 Г.), ЯКІ ВЫДАЕ РУСКІ КУЛЬТУРНА-ДЭМАКРАТЫЧНЫ САЮЗ У ФІНЛЯНДЫІ. АРТЫКУЛ З'ЯВЛЯЕЦА ПРАЦЯГАМ ДЫСКУСІІ АБ ПАТРЫЯТЫЗМЕ. ЯКІ ПАЧАУ ЧАСОПІС «НАША ЖИЗНЬ».

Адказы Даведкі Гэплікі

У рэдакцыю прыходзяць пісьмы, у якіх нашы суайчыннікі просяць расказаць, на якой мове вучацца дзеці ў школах Беларусі. Адказваем на іх пытанне.

НА ЯКОЙ МОВЕ ВУЧАЦА НАШЫ ДЗЕЦІ

Наша Беларусь — суверэнная дзяржава. Як ва ўсякай самастойнай краіне, у яе ёсць сваё мовы — беларуская. На гэтай мове выдаюцца дзесяці газет, часопісаў, вядзецца радыёвяшчанне. У нас ёсць свае беларускія тэатры і, вядома, школы.

У Акадэміі навук БССР працуюць навуковыя інстытуты, якія займаюцца даследаваннем і вывучэннем беларускай мовы і літаратуры. Інстытутам мовазнаўства АН БССР зроблена вялікая работа — выдадзены руска-беларускі і беларуска-рускі слоўнікі, а таксама арфаграфічны слоўнік.

Беларуская мова — гэта мова нашай мастацкай літаратуры. На ёй пісалі свае творы Янка Купала, Якуб Колас. Зараз больш трохсот беларускіх пісьменнікаў і паэтаў пішуць на ёй вершы, паэмы, раманы, апавесці, аповяданні.

Беларускую мову вывучаюць ва ўніверсітэце, інстытутах, і ў школах.

У нашай рэспубліцы дзеці вучацца ў беларускіх школах. Але жывуць у нашым краі не толькі беларусы, ёсць і рускія, і літоўцы, і украінцы, і латышы. Як жа ім быць са сваімі дзецьмі, якой мове іх вучыць?

Беларусь разам з чатырнаццаццю іншымі савецкімі рэспублікамі ўтварае Савецкі Саюз. Паміж рэспублікамі няма межаў, якія б не дазвалялі беларусам жыць у Расіі, рускім у Беларусі, літоўцам у Латвіі і г. д. На прадпрыемствах нашай рэспублікі, у навуковых установах, сярод работнікаў культуры і мастацтва таксама працуюць людзі розных нацыянальнасцей. Спецыяльных ж школ для іх дзяцей няма, таму што кожная з гэтых нацыянальнасцей складае нязначную колькасць насельніцтва Беларусі.

У нашай рэспубліцы ёсць не толькі беларускія, але і рускія школы. А якую школу наведваюць іх дзеці, гэта бацькі вырашаюць ужо самі. У Беларусі дастаткова колькасць школ як на рускай, так і на беларускай мове, і таму ніякіх абмежаванняў ці прымусу быць тут не можа. У школах жа, дзе выкладанне матэматыкі, фізікі, гісторыі, геаграфіі вядзецца на рускай мове, беларуская мова ўсё роўна вучаецца як праф. Дарэчы, трэба сказаць, што ў беларускіх школах таксама вучаецца руская мова.

Для таго, каб нашы дзеці ведалі родную мову, ім створаны ўсе ўмовы. Штогод вышэйшыя навуковыя ўстановы — універсітэт, педагогічныя інстытуты выпускаюць кваліфікаваных настаўнікаў, выкладчыкаў беларускай мовы і літаратуры. Кожны год мільённымі тыражамі выдаюцца падручнікі на беларускай мове. Толькі ў мінулым годзе выдадзена 76 назваў такіх падручнікаў агульным тыражом больш 6 мільянаў экзэмпляраў.

Веку было столькі цудоўнага не толькі ў ведах і загартоўцы, але і ў характары, што мы, касманаўты, самі, яшчэ не ведаючы рашэння Дзяржаўнай камісіі, аднадушна прыкінулі: «Не інакш ляцець Юрыю».

Так яно і атрымалася. Яшчэ да выкліку Гагарына на камісію мы самі запрасілі яго на шчырую гутарку. Гутарылі ў яго дома. На кухні. За шыянкай чаю. Адкрыта. Па-сяброўску. Сказалі прыкладна так:

— Упэўнены, Юра, што табе прыйдзеца першаму ляцець. Дык вось хочам як бы пераду перад дарогай даць. Табе цяжка будзе: першаму заўсёды цяжэй. Упэўнены, усё адолееш, бо да любых выпрабаванняў гатоў. Але цябе чакае і іншае выпрабаванне — слава. Запомні ж: якая б слава ні прыйшла да цябе, ты павінен застацца такі ж, як цяпер... Юрый спачатку сам не верыў, што іменна

ПРАЗ пару месяцаў спаўняецца 40 год з дня майго перасялення ў сталіцу Фінляндыі. Вось і хочацца неяк адзначыць гэты хоць і невялікі юбілей, а да пытання аб патрыятызме гэта мае самае прамое дачыненне.

За гэтыя доўгія гады многа прыходзілася сустрэкаць людзей розных пакаленняў, узростаў, узроўню адукацыі і грамадскага становішча, самых розных поглядаў і перакананняў. Але не сустрэкалася ніводнага чалавека, які не лічыў бы сябе «патрыётам». Е. П. Фрыск мае рацыю, гаворачы, што патрыятызм заўсёды быў і застаецца меркай грамадзянскай дабрачыннасці. У гэтым рознагалоссе, відаць, няма, але затое вельмі рэзкія супярэчэнні ў змесце, які ўкладваецца ў гэта слова, і ў разуменні вынікаючага з яго пачуцця абавязку перад Радзімай. Мне хацелася б разгледзець тут, хоць бы каротка, якія формы патрыятызму існавалі на працягу 40 год сярод рускіх эмігрантаў у Фінляндыі, і прасачыць, як у многіх наступова адбываўся працэс пераацэнкі ўяўленняў, якія здаваліся непахіснымі.

Зыходзіць, вядома, трэба з таго, што галоўнай прычынай перасялення рускіх за граніцу было нежаданне прыняць Савецкую ўладу. Інакш не было б сэнсу і эміграваць. Але ўспомнім, што многія з тых, хто пазней апынуўся ў эміграцыі, з радасцю віталі так званую «бясхрысціянскую» Лютаўскую рэвалюцыю. Гэта было зразумела. Бесспарна прыражэнні на фронце, развал эканомікі, нічым не прыкрытая карупцыя міністраў — усё гэта дыскрэдытавала царскую ўладу, і ўсякая перамена здавалася жаданай. Радасць была агульнай; шмат гаварылася аб «народзе», «патрыятызме», «ахвярнасці» і г. д., і ўсё было добра, пакуль не выявілася, што рэвалюцыя — не салонная цацка, а вялікая, вельмі складаная і не заўсёды прыемная рэч і што «ахвяры» патрэбны не толькі на словах, але і на справе. Да гэтага не ўсе былі гатовы, і некаторыя пачалі ўжо ўздыхаць аб... «царскай пары».

У тых гадах, калі краіна мела вялікую патрэбу ў адукаваных і свядомых людзях, некаторыя прадстаўнікі інтэлігенцыі не пажадалі супрацоўнічаць з маладой Савецкай уладай і вырашылі эміграваць за граніцу, каб адтуль «ратаваць Расію».

Якім жа быў «патрыятызм» тых людзей, што кінулі Радзіму і пачалі «ратаваць» яе пры дапамозе чужаземцаў? У 20-х гадах уся фінска-савецкая граніца на Карэльскім пераайшчыку літаральна кішэла агентамі

контрразведка: французскай, амерыканскай, англійскай... Часта гэта былі афіцэры былой царскай арміі, і многія з іх былі перакананы, што гэтым яны выконваюць свой абавязак перад Радзімай. Бо яны ж свядома рызыкавалі жыццём (некаторыя і гінулі пры пераходзе граніцы), а ішлі яны на гэта таму, што слепа павінаваліся сваім «белым правядарам», у якіх верылі і ад якіх чакалі выратавання Расіі. Такое ўяўленне аб «абавязку перад Радзімай» было трагічнай памылкай, але я думаю, што Радзіма даравала б ім. Так жа горка памыляліся, а потым да канца жыцця пакуталі ад гэтага такія ўсёй істотай звязаныя з Расіяй людзі, як Ф. І. Шаляпін і С. В. Рахманінаў, а Аляксей Талстой, А. І. Купрын і член Дзяржаўнай думы В. В. Шульгін (апошні ўжо глыбокім старцам) вярнуліся на Радзіму, зразумеўшы сваю памылку. Такіх людзей ёсць за што паважаць.

Былі, вядома, сярод эмігрантаў і такія ачумелыя, якія збіраліся «развесці» усіх нягоднікаў па сляпах, а потым нажрацца самому і накармаць свайго сабаку». На жаль, яны сустрэкаюцца і цяпер і іх нават дастаткова, каб выдаваць ганебныя газеткі накшталт «Нашаго агульнага дела». Але пасля другой сусветнай вайны іх колькасць усё ж зменшылася.

Ачумелыя застаюцца ачумелымі, але я адмаўляюся верыць, каб яны калі-небудзь прадстаўлялі большую частку эмігрантаў. Яны не былі ў большасці нават у тых змрочных гадзінах, калі Мусаліні і Гітлер былі ў зеніце сваёй злавеснай «славы», калі ў Іспаніі ўсталявалася дыктатура Франка і калі тут, у Фінляндыі, улада была ў руках рэакцыйных сіл, і гэта прывяло да таго, што ў 30-х гг. па ўсёй краіне пачалі бячыцца чорныя кашулячкі ў чорных кашулячкі.

Нават у тых гадах, калі да нас не даходзіла ніводнага

слова праўды аб Савецкім Саюзе, і газеты, як мясцовыя, так і зарубажныя, не спыняліся ні перад якой хлуснёй, каб зганьбіць на ўвесь свет Савецкую ўладу, ніводны рускі чалавек, у якога заставалася хоць кропля сумлення і здаровага сэнсу, не мог спачуваць такім «патрыётам», якія бачылі «вызваленне» Расіі ў «развешванні па сляпах» рускіх людзей. Такая варварская форма «патрыятызму», як выратаванне краіны шляхам знішчэння яе народа, вельмі неразумная і жудасная, каб яе маглі прыняць многія. Аднак к вялікаму сораму прыходзіцца прызнаць, што і сярод нас знайшліся «ўласаўцы», якія ў час вайны прапаноўвалі немцам свае паслугі ў барацьбе супраць «агульнага ворага». Вось гэтым людзям, якімі перш за ўсё кіравала надзея заняць у Расіі цёплае месца пры ўрадзе, устаноўленым там Гітлерам, нельга, як мне здаецца, дараваць. Гэта — здраднікі.

Галоўнай прычынай непрымырных адносін большасці эмігрантаў да Савецкага Саюза было, вядома, неразуменне сутнасці Кастрычніцкай рэвалюцыі і тых змен, якія яна павінна была немінуха прынесці з сабой. Многія сумленныя і нават разумныя людзі, гаворачы аб «патрыятызме», «вялікім рускім народзе» і г. д., абгаўлялі «добрабыт народа» са сваімі ўласнымі інтарэсамі. Калі ўжо ім давялося страціць свае маёнткі, дамы і іншае — значыць увесь лад нікуды не варты! Адсюль — недавер'е ў здольнасць Савецкага ўрада справіцца з грамадзянскай вайной і эканамічнай разрухай.

Аднак прайшло паўтара дзесятка год, а то і болей, а аб «справале большавікоў» нешта не было чуваць. Наадварот, адзін за другім «справальваліся» беглыя генералы, якім перасталі дапамагаць іншаземцы.

Але вось у 30-х гадах пачалі разгортвацца падзеі, якія вывелі эміграцыю з той абыякавай спаўнячкі, у якую яна ўсё больш уцягвалася па меры таго, як цяпер крушэнні яе надзеі. З'явіўся Гітлер, і хутка ў паветры запахла новай вайной, вострыя якой было накіравана перш за ўсё супраць Расіі. З гэтага моманту пачалася разыходжанне ў той частцы рускай эміграцыі, якая да гэтага часу займалася прыблізна аднолькаваю — г. зн. адмоўную — пазіцыю ў адносінах да Савецкай улады. Тых, хто бачыў у Гітлера «вызваліцеля», які верне ім маёнткі і іншыя багацці, акрыліліся новыя надзеі. Яны радаваліся, калі немцы напалі на іх Радзіму, захапіліся іх поспехамі ў «маланкавай вайне», а да таго, што там, у Расіі, гінулі мільёны рускіх людзей, ім справы не было.

Але знайшліся ў эміграцыі і такія людзі, якія толькі цяпер, упэрыўшы ў жыцці, па-сапраўднаму зразумелі, што яны ж і самі рускія, што Савецкі Саюз — гэта іх Радзіма, дзе жывуць іх браты. І цяпер на гэтых братаў напалі банды «фюрэра», гэтага агіднага камедыянта з непрыемным голасам і істэрычнымі выкрыкамі! Радавацца сапраўды не было чаму... Гэта катэгорыя эмігрантаў, да якой належу і я, была ва ўсякім разе не менш шматлікай, чым першая, але яна не магла ўголас выказаць свае пачуцці.

Мы зноў адчулі сваю кроўную сувязь з Радзімай, якая за гэтыя доўгія гады была не

тое што забыта, а неяк выпала з поля нашага зроку. Мы далёка не адразу знайшлі яе, гэта быў доўгі і цяжкі шлях. Акрамя таго, што мы вельмі перажывалі за пакутуючых рускіх людзей, адчувалі сябе як у варажым стане ў краіне, дзе пражылі многа год, і павінны былі ў дадатак моўчкі пераносіць падлую радасць сваіх жа суайчыннікаў, нам трэба было зразумець саміх сябе, вызначыць свае адносіны да Савецкага Саюза, адкінуць многія перадуманні, якія глыбока ўкараніліся. Гэта было цяжка. Бо каб разабрацца, неабходна інфармацыя, а мы яе не мелі. Тыя газеты, якія «дазволена» было чытаць, толькі паклёпнічалі на Савецкую ўладу. Аб існаванні нацысцкіх газавых камер і «лагераў смерці» насіліся толькі смутныя чуткі, якім многія не верылі. Калі пачаўся Нюрнбергскі працэс — прыйшлося паверыць. Мы даведаліся, што чуткі не былі перавялічанымі, а наадварот, вельмі зменшанымі.

У гэтай сувязі мне ўспамінаецца, што ці то перад канцом вайны, ці то адразу пасля яе заканчэння тут быў распаўсюджан у рукапісным выглядзе верш «Ты помніш, Алеша, дарогі Смоленицкіны...», быццам бы знойдзены ў кішэні забітага савецкага салдата. Пазней мы даведаліся, што аўтар верша — Канстанцін Сіманаў, але ўжо ў тых дні многія з нас, чытаючы яго, думалі: «Дык вось якія яны ў сапраўднасці, гэтыя «саветчыкі», для якіх «няма нічога святога на свеце!» Іх святныя — Радзіма!»

Пакуль ішла вайна, мы марудна, крок за крокам ішлі па новаму шляху, і рэдкімі былі пацвярджэнні, што шлях выбран верны. Нібы з маленькіх кавалкаў прыходзілася складаць цэлую карціну. Калі вайна скончылася, многае высветлілася. Сталі даступны савецкія кнігі, газеты, фільмы, радыё, з'явілася магчымасць знаёміцца з савецкім мастацтвам, сябраваць з савецкімі людзьмі і — што самае каштоўнае — хоць зрэдку на некалькі дзён ездзіць на Радзіму, бачыць яе ўласнымі вачыма. І тое, што мы бачылі, навучыла нас яшчэ больш любіць яе, ганарыцца рускім імем. Але цяпер хацелася б зразумець, чаму стаў магчымым разгром «непераможнага» Гітлера, чаму аказалася такой высокай мараль людзей, для якіх «няма нічога святога» і чаму краіна ў кароткі тэрмін паўстала, як легендарная птушка Фенікс, з попелу і заняла далёка не апошняе месца сярод вядучых краін свету?

Усё ж добра, што нам, тым рускім людзям, якія зноў знайшлі сваю Радзіму, давялося ў цяжкія гады вайны перапакутаваць за яе душой. Можна, гэта перажытае ломка дала нам права называць сябе рускімі патрыётам. І калі 20 год назад яшчэ можна было спрачацца аб тым, як зразумець патрыятызм, дык цяпер сумненняў не засталася: рускім патрыётам нельга быць, не прызнаючы Савецкай улады. А аб тым, што старыя ілюзіі разляцеліся па ветры, бадай няма чаго шкадаваць. Краіна ў надзейных руках.

Н. Ф.

«Голас Радзімы»

№ 29—30 (814—815)

БУДОУЛЯ ДРУЖБЫ

Пачата будаўніцтва шырокакалейнай чыгункі, якая звяжа Чэхаславацка-савецкую граніцу з усходнеславянскім горадам Кошыца. У праектаванні і будаўніцве чыгункі вліную дапамогу Чэхаславацкі саюз моладзі аб'явіў будаўніцтва магістралі маладзёжнай будоўляй дружбы.

ВЫВУЧАЮЦЬ РУСКІЮ МОВУ

Сотні вядучых англійскіх прадпрыемстваў вучаюць рускую мову. Інстытут дырэктараў, які аб'ядноўвае кіраўнікоў буйнейшых фірм, аб'явіў аб стварэнні ў нанцы красавіка шасцідзённых інтэнсіўных курсаў разгаворнай рускай мовы.

У ГОНАР ВЯЛІКАГА БУРАВЕСНІКА

Дэманстрацыяй кінафільма «Дзяцінства» дацкае тэлебачанне пачало паназ мінатрылогіі аб жыцці вялікага савецкага пісьменніка А. М. Горькага.

яму дзевяцца першаму стартваць. Але мы яго так пераконвалі і з такой настойлівасцю запатрабавалі адказу на нашы словы, што ён, да глыбіні душы расчулены, абхапіў нас, сядзеўшых побач, і, як прысягу, сказаў:

— Ну, што вы, хлопцы... Вось вам маё сэрца. Яно заўсёды застаецца такое ж.

А дванаццатага красавіка пачаўся «крыгход». Так, наш суайчыннік камандзір звадзела «Усход» як бы пратараніў адвечныя льды космасу і вывёў свой карабель у шосты, заатмасферны акіян. Свет перажываў зорную вясну чалавецтва. Нашай радасці і гордаму захапленню не было межаў. Мы, што знаходзіліся на касмадроме, абдымалі адзін аднаго. Не ўсім удалося стрымаць слёзы хвалючага шчасця. Наш Юра на арбіце! Наш сябар там, дзе яшчэ ні адзін сын Зямлі не быў!

Гэта быў першы штурм Сусвету.

УЖО даўно змоўклі апошнія залпы другой сусветнай вайны, але ваенная тэма зноў і зноў прыцягвае ўвагу кінематографістаў самых розных краін. Чалавечтва не хоча, каб зноў паўтарылася тое жудаснае, што яму давялося перажыць, хоча асэнсавачь мінулае, разабрацца, хто вінаваты ў тым, што здарылася, навучыцца мужнасці ў герояў, якія яшчэ доўга будуць служыць прыкладам для пакаленняў.

Беларусь у час вайны была амаль суцэльным партызанскім краем. Далёка за нашымі межамі вядомы імёны беларускіх герояў Канстанціна Заслонава, Мікалая Гастэлы, Ціхана Бумажкова, Віктара Талаліхіна і многіх іншых.

Беларускія кінадакументалісты яшчэ ў ваенныя гады рабілі першыя спробы расказаць аб барацьбе свайго народа ў тыле ворага. Так, напрыклад, апэратар Быкаў здымаў будні аднаго партызанскага атрада: прыяцце прысягі, бой з карнікамі, дыверсіі на чыгунцы, адпачынак у лесе. Калі апэратару спатрэбілася вылезець у Маскву, каб адвезці на Вялікую зямлю зазнятую плёнку, партызаны зрабілі спецыяльны налёт на нямецкі аэрадром, каб самалёт з Масквы мог прыземліцца на яго і забраць апэратара. У хуткім часе на нашых экранах з'явілася карціна «Народныя месціцы».

Беларуская кінастудыя была ў гэты час эвакуіравана ў Алма-Ату, дзе і выпускаліся «Беларускія кіназборнікі», якія вельмі цёпла прыёмаліся салдатамі на франтах.

Адразу ж пасля заканчэння вайны студыя «Беларусьфільм» прыступіла да работы на роднай зямлі. Сярод іншых тэм значнае месца займала, ды і цяпер займае, тэма гераізму беларускага народа ў часы гітлераўскага нашэсця. Фільм «Канстанцін Заслонаў» (1949 г.) адразу ж атрымаў

прызнанне ўсяго савецкага народа. Рэжысёры А. Файншымер і Ул. Корш-Саблін здолелі ў гэтай карціне праўдзіва і яркава расказаць аб народным героі Канстанціне Заслонаве. Лепшыя чалавечыя якасці праявіў ён у час цяжкіх выпрабаванняў: настойлівасць, вытрымку, мужнасць, гарачую любоў да роднай зямлі.

Фільм «Канстанцін Заслонаў» дэманстраваўся на экраніх 19 краін. Не менш шырокую вядомасць набыў і фільм «Гадзінік спыніўся апоўначы», пастаўлены рэжысёрам М. Фігуроўскім, у аснове якога таксама былі пакладзены рэальныя падзеі часоў Вялікай Айчыннай вайны. Прататыпам гераіні карціны Марыны Казаніч з'явілася мужняя дачка беларускага народа Алена Мазанік, якая ў 1942 годзе пры дапамозе партызан забіла ў Мінску гітлераўскага гаўляйтэра Кубэ. У фільме паказана дзейнасць партызан у акупіраваным Мінску. Востры і цікавы сюжэт карціны ўвесь час трымае гледача ў напружанні. Фільм быў адзначан трэцяй прэміяй на Усесаюзным кінафестывалі мастацкіх карцін у 1959 годзе.

Аб першых, самых цяжкіх днях вайны расказваецца ў карціне, пастаўленай рэжысёрам І. Шульманам, «Чалавек не здаецца». Палітрук Пётр Марынін трапляе ў складаны абставіны, ён амаль адзіны застаецца жывым са сваёй дывізіі і выраतोўвае яе сцяг.

Эпізод з часоў Вялікай Айчыннай вайны з'яўляецца ў карціне «Расказы аб юнацтве» тэмай адной з чатырох навед. Але ўсе гэтыя наведы непарыўна звязаны адзінствам тэмы: у іх расказваецца аб слаўным шляху беларускага камсамола на працягу ўсяго часу існавання Савецкай улады ў Беларусі. Навела «Прарыў», пастаўленая рэжысёрам С. Браўдэ, — адна з лепшых у карціне. Дзеянне адбываецца на фо-

ГЕРОІ застаюцца ЖЫВЫМІ

не беларускіх пейзажаў, паэтычна знятых апэратарам І. Рэмішэўскім.

Рэжысёр Р. Віктараў, ставячы фільм «Трэцяя ракета» па шырока вядомай аповесці маладога беларускага пісьменніка Васіля Быкава, ставіў сваёй галоўнай мэтай расказаць праўдзіва і проста аб невялікім адрэзку часу з жыцця аднаго разліку супрацьтанкавай гарматы. У акапе сабраліся самыя розныя па сваіх мірных прафесіях людзі: былы настаўнік, архітэктар, футбаліст і г. д. Але раз усе яны салдаты. З імі іх сяброўка — медыцынская сястра Люся. У бязлітасным, няшчадным баі гінуць савецкія людзі. Усе, акрамя аднаго — баязліўца і здрадніка. Але яны, а не ён назаўсёды застаюцца бессмяротнымі ў людскай памяці. Такі галоўны змест гэтага фільма.

Беларускі кінематограф вядомы многімі выдатнымі фільмамі для дзяцей, прызнаным майстрам якіх з'яўляецца зараз пастаноўшчык цэлага шэрагу вядомых у раззе краін свету карцін — Л. Голуб. Сярод яго фільмаў асаблівае прызнанне атрымалі такія, як «Дзяўчынка шукае бацьку» і «Дзеці партызана», у якіх расказваецца аб лёсе маленькіх жыхароў Беларусі ў час вайны. Гэтыя карціны заўсёды з вялікай цікакасцю прыймаюцца дзіцячай аўдыторыяй, якая, затайваючы дыханне, сочыць за прыгодамі вынаходлівых і спрытных хлопцаў і дзяўчынак у час ваенных выпрабаванняў.

У апошні час Л. Голуб паставіў фільм «Вуліца малодшага сына», дзеянне якога таксама адбываецца ў ваенныя часы. Герой гэтай карціны — рэальная асоба, керчанскі хлопчык Валодзя Дубінін, які загінуў як сапраўдны сын свайго народа, аддаўшы жыццё за Радзіму.

КУЛЬТУРА і МАСТАЦТВА

тых, хто аддаў сваё жыццё дзеля яго.

В. НЯЧАЙ,

навуковы супрацоўнік Інстытута мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору АН БССР.

На здымках: кадры з кінафільмаў «Канстанцін Заслонаў» і «Гадзінік спыніўся апоўначы».

Фрэнк АЛАУН

СТАЛІЦА

Што ўбачыў у Савецкім Саюзе

Гітлераўскія арміі пазбавілі прытулку ў савецкіх гарадах і вёсках 25 мільёнаў чалавек. Акрамя таго, гарадское насельніцтва значна павялічылася за кошт прытоку з сельскіх мясцовасцей. У дадатак да 1953 года, гэта значыць да смерці Сталіна, жыллёвае будаўніцтва было адной з тых галін, якой пагарджалі. Але за апошнія дзесяць год пабудавана велізарная колькасць дамоў. Згодна са статыстыкай ААН, у 1962 годзе ў Савецкім Саюзе было пабудавана звыш 2 500 тысяч жылых дамоў, што складае 11,7 дома на тысячу жыхароў, у той час як у Англіі за той жа перыяд на тысячу жыхароў пабудавана 6 дамоў.

Тэмпы будаўніцтва ў Савецкім Саюзе ўдвай перавышаюць нашы, і велізарную ролю ў гэтым адыгрывае тое, што ў СССР зямля, нерухомая ўласнасць і грошы для фінансавання жыллёвага будаўніцтва знаходзяцца ў руках дзяржавы. Некалькі год назад адзін з буйнейшых спецыялістаў у галіне жыллёвага будаўніцтва, нябожчык лорд Сайман, наведаўшы Расію, напісаў кнігу «Масква ствараецца», у якой апісаў гэта, як ён выказаўся, «гіганцкую перавагу». Але да таго часу, пакуль я сам нядаўна не вывучыў гэта пытанне, я не разумеў, наколькі яно вялікае.

Уся зямля належыць дзяржаве. Калі Маскоўскі гарадскі Савет хоча выкарыстаць якую-небудзь тэрыторыю пад забудову, ён павінен звярнуцца да ўрада за дазволам. Калі ўрад задавальняе гэту просьбу, Савет атрымлівае зямлю бясплатна. У адрозненне ад гэтага бірмінгемскі муніцыпалітэт, напрыклад, вымушан цяпер выплачваць у сярэднім па 500 фунтаў стэрлінгаў за зямлю для кожнай новай кватэры.

Другая вялікая перавага жыллёвага будаўніцтва ў Савецкім Саюзе — гэта тое, што будынкі не абцяжараны ніякай запазычанасцю. Першае пытанне, якое задае англічанін, гледзячы на шматлікія новыя кватэры ў Расіі: «Адкуль яны бярэць на гэта сродкі?». Адказ: гэтыя сродкі паступаюць з прыбыткаў заводаў, магазінаў, кіно і іншых прадпрыемстваў, якія знаходзяцца ў падпарадкаванні дзяржавы або гарадскіх Саветаў. Ніякіх працэнтаў на пазыкі выплачваць не трэба. Гэта нешта такое, што прымусіла б казначэйў нашых муніцыпалітэтаў пазелянець ад зайздрасці.

Трэба сказаць аб планаванні гарадоў. Напрыклад, па рацённю Масшава, насельніцтва самога горада, не ўлічваючы гарадоў-спадарожнікаў, якія знаходзяцца за яго межамі, не павінна перавышаць 6 500 тысяч чалавек. У горадзе больш не збіраюцца будаваць ніякіх заводаў, а некаторыя ўжо існуючыя заводы будуць пераведзены за мяжу горада. Калі трэба знесці і нанова адбудаваць нейкі стары раён, не ўзнікае ніякіх працяглых і складаных перагавораў аб кампенсацыі.

Незвычайна хуткія тэмпы будаўніцтва, аднак, парадзілі некаторыя недахопы. Нядаўна было прынята рашэнне ўнесці разнастайнасць у будаўніцтва, камбінуючы кварталы малапавярховых і шматпавярховых дамоў. Савецкія спецыялісты прызнаюць, што ўзровень ўнутранай аддзелкі ў іх краіне значна ніжэйшы, чым у Англіі. «Мы вельмі спяшаемся», — гаварылі мне ў такіх выпадках. У Савецкім Саюзе адчуваецца недахоп работнай сілы наогул і кваліфікаванай работнай сілы ў прыватнасці. Гэтым таксама тлумачыцца шырокае распаўсюджанне зборнага домабудаўніцтва. Не толькі бетонныя панелі прыкладна ў 30 квадратных футаў замяняюць цагляныя сцены, але і поўнацэнныя пакоі ўзнікаюць кранам для ўстаноўкі. Уявіце сабе, што, праходзячы па вуліцы, вы бачыце, як велізарны грузавік вязе цэлы пакой! Па словах старшыні Маскоў-

МУЖАЙСЯ, КАЦЮША!

«...У жыцці часам адбываюцца самыя непрадбачаныя падзеі. І тое, што здарылася з табой, — адна з іх. Ведаю, табе вельмі, вельмі цяжка... Але я веру — ты пераможаш.

Мужайся, Кацюша!

Моцна паціскаю руку. П. Паповіч».

Маладая жанчына, прачытаўшы пісьмо, адкінулася на падушку бальнічнага ложка.

Кацюша... Гэта да яе — Кацярыны Селінай звяртаецца з цёплымі словамі прывітання праслаўлены касманаўт Павел Паповіч. Зараз яна, урач-педыятр з Паўднёва-Сахалінска, ляжыць у траўматалагічным аддзяленні Цэнтральнай клінічнай бальніцы Міністэрства шляхоў зносін СССР. Кацярына Аляксандраўна страціла абедзве нагі.

Здарылася гэта зімовым, снежным вечарам. Урач Селіна заканчвала прыём хворых у паліклініцы, калі паведамілі, што на яе ўчастку, на Аніўскай вуліцы, цяжка захварэў хлопчык Славік Грыгор'еў.

Хутчэй, хутчэй. Калі ісці ў аход чыгункі, страціш многа часу. Вырашыла бліжэй — праз пераезд, па манеўровых пущах. Там да Аніўскай вуліцы рукой падаць. Не паспела пера-

бегчы праз лінію, як адчула моцны штуршок у спіну.

Апрытомнела толькі пасля аперацыі, у бальніцы. З жахам даведалася, што ў яе ампутаваны абедзве нагі.

Былі моманты, калі Каці не хацелася жыць. Яна прасіла ўрача Кавалёву: дайце снатворнае, каб назаўсёды... А калі заглянула ў вочы гэтай жанчыны, поўныя гнева і крыўды, шапнула:

— Прабачце.

Кацярыну Селіну ў Паўднёва-Сахалінску акружылі клопатамі бацькі дзяцей, якіх яна лячыла, прафсаюзныя актывісты — добрыя, чулыя людзі. Яны стараліся зрабіць усё магчымае, каб маладая жанчына зноў набыла сілы.

Дзякуючы іх старанням яна апынулася ў Маскве. Сардэчны клопат аб Селінай праявілі хворыя, якія ляжаць у бальніцы. Іх асабістыя справы адсунуліся на другі план. Інжынер Алег Казанскі і супрацоўніца Міністэрства шляхоў зносін Надзежда Бальшакова, забыўшы пра свае хваробы, клапацілася, каб Селінай зрабілі самыя лепшыя пратэзы.

Са слязамі на вачах успамінае Селіна, як урачы і хворыя на руках паднімалі яе па лесвіцы

ў гімнастычную залу. Уважліва сачылі, калі яна, надзеўшы пратэзы, вучылася хадзіць.

Па парадзе загадчыка аддзялення Мікалая Жыгалкі Селіна пачала асвойваць новую прафесію — урача-лабаранта. Часам ёй здавалася, што ўсё гэта робіцца толькі для таго, каб забавіць яе. «Каму спатрэбіцца бязногі аналізатар?» — пыталася Каця і сама сумна адказвала: «Нікому!». Класлася тварам да сцяны і суткамі не размаўляла з суседзямі па палаце.

Суседзі не крыўдзіліся. Зноў некуды званілі, пісалі, напаміналі. З лячэбна-санітарнага ўпраўлення Міністэрства шляхоў зносін СССР прыйшоў адказ: Кацярыне Селінай пасля заканчэння лячэння прапануецца работа ўрача-лабаранта ў дзіцячым санаторыі пад Масквой.

Паступова Селіна паверыла — яна яшчэ патрэбна людзям. Яна будзе ўрачом-лабарантам. Будзе. І вось гэта пісьмо ад героя-касманаўта. Ён верыць у яе перамогу. Верыць, таму што ведае, што здольны зрабіць чалавек з дапамогай таварышаў. Яна цяпер таксама ведае: бяда не зломіць яе. Вакол чулыя людзі, людзі-таварышы.

Галіна КУДРАЎЦАВА.

НАШЫ ЁНУКІ

БУДУЦЬ ЖЫЦЬ ЯШЧЭ ЛЕПШ

Пашталёў прывёс Дудзікам пісьмо ў прадаўгаватым канверце са штампам «Міжнароднае». Мікалай Міхайлавіч з пачуццём нейкай трывогі раскрываў канверт: «Няўжо ад Сцяпана! Прайшло ж больш трыццаці год!»

Уважліва чытаў Мікалай Міхайлавіч пісьмо ад дваюраднана брата Сцяпана Трафімчыка, які жыве цяпер у ЗША. Сцяпан каратка апісваў сваё нялёгкае жыццё, потым скардзіўся, што надаўна вельмі захварэў. «У маі месяцы мінулага года разбіў мяне параліч, — пісаў брат. — Паралізавала левую частку цела. З таго часу я пад назіраннем урачоў. А лячэнне ў нас вельмі дорага каштуе. Цяпер стала трошкі лепш, ужо магу хадзіць».

У канцы пісьма Сцяпан прасіў Мікалая Міхайлавіча напісаць пра жыццё, пра сваю сям'ю.

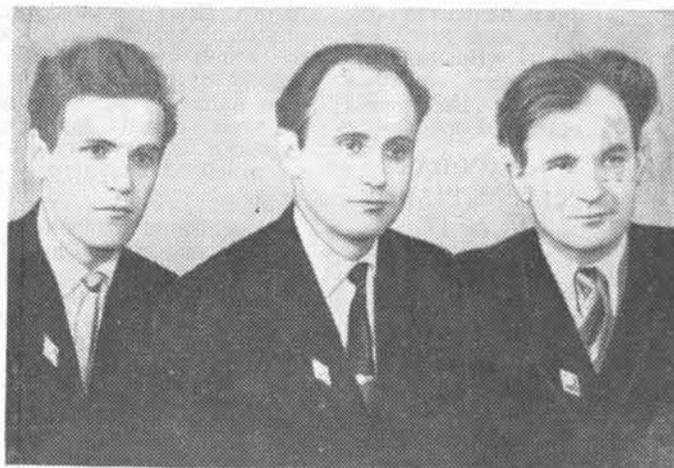
... Даўно гэта было, яшчэ ў 1908 годзе. Дудзікі і Трафімчыкі жылі тады ў Польшчы, на Беласточчыне. Мікалай Міхайлавіч быў падлеткам, а Сцяпан ужо

сам зарабляў на хлеб, сталярнічаў. Паверыў Сцяпан чуткам, што за акіянам рай. Падаўся ў Амерыку.

Мікалаю Міхайлавічу таксама шмат прыйшлося перажыць. Неўзабаве пачалася першая сусветная вайна. Застаўшыся старэйшым у сям'і, вымушан быў зарабляць на хлеб. Вучыцца давялося мала — толькі пяць класаў скончыў. Потым шляхі вайны прывялі сям'ю Дудзікаў у рускі горад Яраслаўль. З Яраслаўля падаліся на Украіну. Пасля вайны вярнуліся дадому, на Беласточчыну, дзе быў кавалак зямлі. А Сцяпан і весткі не падаваў аб сабе. Толькі ў 1932 годзе раптам з'явіўся ён у роднай вёсцы. Было гэта для ўсіх, як гром з яснага неба — Сцяпан прыехаў тады ў Савецкую Расію як турыст.

І вось з таго часу зноў нічога не ведалі пра Сцяпана.

... Мікалай Міхайлавіч паглядзеў на канверт: штат Каліфорнія, Эль Монтэ. Вось куды закінуў цябе лёс, брат! Далёка. Што напісаць аб сабе? У кароткім пісьме цяжка раскажаць усё. Лепш

было, каб сядзеў ты са мною побач, Сцяпане, каб уласнымі вачыма паглядзеў на маіх хлопцаў. Вуць якія выраслі арлы.

У панскай Польшчы не мог Мікалай Дудзік выбіцца ў людзі, корпаўся на кавалку зямлі, гадаваў дзяцей. Але вучыць іх не мог. Многія з вёскі спрабавалі атрымаць вышэйшую адукацыю, але ўдавалася такое толькі заможным.

У 1944 годзе перавёз Мікалай Дудзік сям'ю да сваякоў у Ваўкавыск, а праз год і сам назаўсёды прыехаў сюды.

«Вось тут, Сцяпане, — шыфра пісаў ён брату, — і адчуў я сябе чалавекам. Не скажу, было цяжка. Час пасляваенны. Многага не хопала, не было падручнікаў, паперы, але дзеці мае пайшлі ў школу. Мы з маці ўсё рабілі, каб толькі хлопцы вучыліся. І яны былі старанымі, настойлівым. Усе сярэдняю школу толькі

на выдатна і добра закончылі!

Усе тры сыны сталі інжынерамі. Старэйшы Міхаіл закончыў Ленінградскі інстытут чыгуначнага транспарту. Зараз працуе ў Куйбышае. Генадзь паступіў у Ленінградскі політэхнічны інстытут. Некалькі год працаваў у Горкім, а цяпер пераехаў бліжэй да дому, у Слонім. Не захацеў парушаць сямейную традыцыю і малодшы Леанід, які таксама закончыў політэхнічны інстытут у Ленінградзе. Цяпер жыве і працуе ў гэтым цудоўным горадзе.

Жывём мы з Соф'яй Ігнацьеўнай добра. Неўзабаве пасля прыезду ў Ваўкавыск купілі домкі. Хата не пустая. Калі б прыехаў, дык знайшлася б і чарка і шкварка.

Я ўжо здэдуля. Трох унікаў маю. Ведаю, што яны будуць жыць яшчэ лепш, чым мы».

Ю. НІКАЛАЕУ.

На здымку: сыны М. Дудзіка.

ВЫКЛІК СУСВЕТНАЙ ГРАМАДСКАЙ ДУМЦЫ

Англійскія самалёты працягваюць парушаць паветраную прастору Іеменскай Арабскай Рэспублікі ў раёне населенага пункта Харыб, тэрарызуючы мясцовае насельніцтва, заявіў прадстаўнік пасольства Іемена ў ААР.

Каірскі друк расцэньвае гэтыя правакацыйныя дзеянні як выклік сусветнай грамадскай думцы, якая асудзіла англійскую агрэсію.

З САВЕЦКАЙ ТЭХНІЧНАЙ ДАПАМОГАЙ

У адпаведнасці з пагадненнем аб эканамічным і тэхнічным супрацоўніцтве паміж Савецкім Саюзам і Рэспублікай Судан ад 21 лістапада 1961 года ў Судане будуецца цяпер шэсць прамысловых прадпрыемстваў, у тым ліку дзве фабрыкі па вытворчасці кансерваных фруктаў і агародніны ў Вау і Керэйме, фабрыка па вырабу сухога малака ў Бабанусе, збожжавыя элеватары ў Порт-Судане і Гедарэфе.

МІЖНАРОДНЫ СЕМІНАР ЖУРНАЛІСТАУ

У Рыме адкрыўся арганізаваны па ініцыятыве ААН міжнародны семінар па пытаннях свабоды інфармацыі. У рабоце семінара прымаюць удзел прадстаўнікі 28 краін — членаў ААН, у тым ліку СССР, ЗША, Англіі, Францыі, Балгарыі, БССР, Венгрыі, Польшчы, Румыніі, Аўстрыі, Фінляндыі і іншых, а таксама назіральнікі ад 33 міжнародных арганізацый.

ВЫКАЗАНЫ СПАДЗЯВАННІ НАРОДА

У Таронта адбыўся штогодні сход Нацыянальнага савета канадскага кангрэсу абароны міру.

Сход накіраваў мемарандум ураду Канады, у якім патрабуе скасаваць заключны са Злучанымі Штатамі дагавор аб размяшчэнні ядзернай зброі на тэрыторыі Канады і аб'явіць яе вяртаюцца ў зону, скараціць канадскія ўзброеныя сілы, садзейнічаць развіццю нармальна гандлёвых адносін з усімі краінамі, выступаць супраць палітыкі ўзброенага ўмяшання ва ўнутраныя справы іншых дзяржаў і ўстанавіць дыпламатычныя адносіны з КНР.

Замежныя госці расказвалі дзеянні аб жыцці піянераў і дзетвары сваіх дзяржаў. Студэнт Беларускага політэхнічнага інстытута Раберта Лага падарыў прэзідэнту клуба інтэрнацыянальнай дружбы школы.

На другі дзень свята піянеры сустрэліся з віднымі вучонымі, пісьменнікамі, артыстамі, мастакамі нашай рэспублікі.

Фота І. Змітровіча.

НАВАСЕЛЛЯЎ

член англійскага парламента

скага Савета, у цяперашні час патрабуецца ўсяго толькі 4—5 месяцаў, каб пабудаваць са зборных дэталей шматпавярховы дом, што ў два разы хутчэй, чым пры звычайных метадах. Будаўніцтва вядзецца ўсю зіму.

Маскоўскі інжынер-будаўнік Яўгені Сяргееў раскажаў мне, што за апошнія пяць год толькі ў Паўднёва-Заходнім раёне горада былі пабудаваны кватэры на 700 тысяч чалавек (гэта перавышае ўсё насельніцтва Манчэстэра), не гаворачы аб будаўніцтве ў іншых раёнах сталіцы. Сяргееў, які цудоўна размаўляе па-англійску, сказаў мне, што ўсяго толькі восем год назад у гэтым раёне, акрамя бульбяных палёў, нічога не было. У час майго знаходжання ў Савецкім Саюзе я неаднаразова бываў у Паўднёва-Заходнім раёне і ўспомніў, што, калі вельмі маладым турыстам я быў тут 28 год назад, я купаўся ў Маскве-раце. У той час тут не было бачна ніводнага дома, і месца было настолькі бязлюдным, што можна было плаваць без усялякага купальнага касцюма. А цяпер тут узвышаецца небаскроб, у якім размешчаны ўніверсітэт з 20 тысячамі студэнтаў, і кварталы дамоў.

Я сказаў бы, што шчыльнасць насельніцтва ў Маскве значна большая, чым у нас, за выключэннем некаторых раёнаў такіх гарадоў, як Глазга. К 1975 году намечана дабіцца значнага павелічэння нормы жыллой плошчы на чалавека з тым, каб кожны член сям'і меў асобны пакой плюс дадатковы агульны пакой.

Плата за кватэру, па нашых стандартах, вельмі нізкая. Я некалькі разоў бываў у гасцях у адной тыповай савецкай сям'і. Гэта вадзіцель аўтобуса, зарабляе 120 рублёў у месяц, або 12 фунтаў у тыдзень. Яго жонка, служачая, зарабляе 10 фунтаў у тыдзень, і яго маці атрымлівае пенсію ў 7 фунтаў у тыдзень (у Савецкім Саюзе вялікія пенсіі). Гэта сям'я, у якой двое дзяцей, займае трохпакаёвую кватэру з кухняй, ваннай і прыбіральняй. Іх кватэрная плата ў пераліку на нашы грошы складае 24 шылінгі ў тыдзень, прычым сюды ўваходзіць плата за цэнтральнае ацяпленне і гарачую ваду. Ніхто не плючыць ніякіх камунальных падаткаў. Газ паступае ў Маскву па трубах, якія працягнуты на сотні міль ад крыніцы газу. Ён настолькі танны, што можна сказаць, ім карыстаюцца амаль дарма. Тэлебачанне бясплатнае. За электрычнасць гэта сям'я плаціць каля 6 шылінгаў у тыдзень. Такім чынам, агульны рахунак за кватэру, свет і ацяпленне складае менш пяці працэнтаў усяго даходу сям'і.

Гэта тлумачыцца тым, што зямля і будаўніцтва бясплатныя. Кватэрная плата, відаць, пакрывае толькі адміністрацыйныя і эксплуатацыйныя расходы. Жыллёвае будаўніцтва рэглядаецца як свайго роду сацыяльнае абслугоўванне. Мяне пераканалі ў тым, што чарговасць пры размеркаванні кватэр ні ў якім выпадку не залежыць ад памераў даходу. Няма ніякіх зборшчыкаў кватэрнай платы. Жыхары штомесячна ўносяць плату ў мясцовае аддзяленне банка. У новых дамах мяне вельмі спадабалася і цэнтральнае ацяпленне: як толькі вы ўваходзіце ў будынак, вы адразу ж адчуваеце цеплыню.

Транспарт у Савецкім Саюзе, як і жыллё, танны. Устаноўлена адзіная аплата незалежна ад адлегласці. Большасць аўтобусаў і тралейбусаў працуе без кандуктараў. Спадзяюцца на сумленнасць пасажыраў.

Мая паездка пераканала мяне ў тым, што цяпер у Савецкім Саюзе ўсё больша ўвага ўдзяляецца паліпшэнню жыллёвых умоў і задавальненню бытавых патрэб людзей.

«Ліснер», Лондан.

Эканамічныя ўзаемаадносіны са светам сацыялізма і светам капіталізму — вось як іх бачыць мексіканскі часопіс «Палітыка».

ФЕСТИВАЛЬ РОЗНАКАЛЯРОВЫХ ГАЛЬШТУКАЎ

У мінскай школе-інтэрнаце № 7 два дні чулася гутарка на многіх мовах свету. І хоць гаспадары не ведалі столькі моў, яны цудоўна разумелі сваіх гасцей. На працягу двух дзён

тут праходзіў фестываль рознакаляровых гальштукаў пад дэвізам: «Працаваць, вучыцца, марыць і сябраваць!» Ініцыятарамі гэтага сходу былі піянерская дружина і клуб інтэрнацыянальнай дружбы школы.

На фестываль прыехалі паланцы піянераў РСФСР, Эстоніі, Латвіі, Літвы, Малдавіі, Узбекістана, Казахстана, прышлі студэнты Кубы, Манголіі, Непала, Самалі, Афганістана, Гвінеі, Малі, Бразіліі, В'етнама, Ірана.

На другі дзень свята піянеры сустрэліся з віднымі вучонымі, пісьменнікамі, артыстамі, мастакамі нашай рэспублікі.

Замежныя госці расказвалі дзеянні аб жыцці піянераў і дзетвары сваіх дзяржаў. Студэнт Беларускага політэхнічнага інстытута Раберта Лага падарыў прэзідэнту клуба інтэрнацыянальнай дружбы школы.

На другі дзень свята піянеры сустрэліся з віднымі вучонымі, пісьменнікамі, артыстамі, мастакамі нашай рэспублікі.

Фота І. Змітровіча.

БАЕЦ ГАРЫБАЛЬДЗІЙСКОЙ БРЫГАДЫ

Нядаўна ў Магілёўскі абласны краязнаўчы музей паступілі два дакументы на Італьянскай мове. Пераклад іх такі:

«ПАСВЕДЧАННЕ ПАТРЫЁТА»

Ад імя ўрадаў і народаў Аб'яднаных Нацый выносім падзяку Фралоу Мікалаю Сцяпанавічу за тое, што ён змагаўся супраць ворага ў радах патрыётаў, сярод людзей, якія насілі зброю ў імя трыумфу свабоды, ажыццяўлялі напады на ворага, учынялі сабатажы, дасгаўлялі ваенныя звесткі.

Сваёй мужнасцю і самахварнасцю Італьянскія патрыёты ўнеслі ўклад у вызваленне Італіі і ў тую вялікую справу, за якую змагаліся ўсе свабодалюбныя людзі.

У адроджанай Італіі ўладальнікі гэтага пасведчання будуць шанавацца, як патрыёты, якія змагаліся за яе гонар і свабоду.

Вярхоўны Галоўнакамандуючы Аб'яднанымі саюзніцкімі войскамі на міжземнаморскім тэатры ваенных дзеянняў Маршал Алесандэр.

Камандзір групы палкоўнік Псала Чэнчы».

На першай старонцы другога дакумента буйным шры-

фтам адціснута 32, а па авале гэтай лічбы — «Брыгада Гарыбальдзі, рухомы атрад». На трэцяй старонцы напісана:

«ЧАСОВАЕ ПАСВЕДЧАННЕ № 17»

Баявое імя Мікалай

Званне патрыёт
Час уступлення ў атрад 7 ліпеня 1944 года».

Хто такі Мікалай Сцяпанавіч Фралоў? Як ён стаў уладальнікам гэтых пасведчанняў?

...Шоў 1943 год. На часова акупіраванай Магілёўшчыне нямецкія захопнікі працягвалі наводзіць свае «парадкі». Яны рабавалі мірнае насельніцтва, палілі вёскі, хапалі моладзь і адпраўлялі ў рабства. Разам з дзесяткамі юнакоў і дзяўчат быў схоплены і 16-гадовы хлопец з вёскі Сідаравічы Магілёўскага раёна Мікалай Фралоў. Доўгі час нявольнікі знаходзіліся пад аховай у лагера на ўсходзе Магілёва. Потым іх пасадзілі ў чыгуначныя вагоны з кратамі на вокнах. І застукалі колы цягніка па рэйках. Не змаўкаў гэты стук дзень, другі... Хто чым займаўся ў вагоне, Мікалай Фралоў з Дзмітрыем і Пятром (з імі назнаёміўся ў вагоне) шэптам размаўлялі аб тым, як уцячы з гэтай турмы на колах.

У адну з начэй хлопцы пачалі ажыццяўляць свой план. Па чарзе праразалі яны нажом, які захаваў Дзмітрый, адтуліну ў сцяне

вагона. Праз некалькі гадзін яна была гатова. Калі поезд на малой скорасці ішоў на пад'ём, хлопцы адзін за адным паляцелі на абочыну чыгункі. А калі аддаліся і сціх гул цягніка, сабраліся па раней устаноўленаму сігналу.

На святанні ўцекачы заўважылі непадалёку дом. Трэба было даведацца, дзе знаходзяцца, вырашыць, што рабіць далей. Сябры даручылі Мікалаю схапіць туды, а самі засталіся на месцы чакаць. У доме жылі добрыя людзі. Юнак (прозвішча і імя Мікалай не ведае) крыху ўмеў размаўляць на рускай мове. Ён раскажаў, што яго краіна — Італія. Накарміўшы хлопцаў, адвёў іх у горы, каб схаваць ад фашыстаў, і загадаў чакаць яго. Праз тры дні прыйшоў туды з партызанскім камандзірам. Так Мікалай Фралоў апынуўся ў радах узброеных Італьянскіх патрыётаў.

Каб расправіцца з патрыётамі, фашысты ў канцы 1944 і пачатку 1945 года

правялі карную экспедыцыю ў гарах. Цяжка было партызанам змагацца з пераважаючым па сіле ворагам. Але яны ўмела маневравалі, наносічы ўдары з флангаў. Не кінуў Фралоў зброю і тады, калі абмарозіў ногі, адстаў ад атрада. У гэты час у вёсцы Казаяролі ён знайшоў многа добрых сяброў.

Пасля выздараўлення Фралоў змагаўся ў атрадзе, якім камандаваў былы лётчык, камуніст Джэхаміна. Тут ён пасябраваў з партызанамі Італьянцамі Анжэла і Б'енда. З імі дзяліў кавалак хлеба, разам хадзіў у атакі.

Калі Італія была вызвалена, у горадзе Мадэна адбыўся вялікі мітынг байцоў Гарыбальдзійскай брыгады. На ім Фралоў і агрымаў «Пасведчанне патрыёта».

У тым жа 1945 годзе Мікалай апрануў форму воіна Савецкай Арміі. Пасля звальнення ў запас вярнуўся ў свой родны калгас «Расія» Магілёўскага раёна.

А. ДЗЕМІДЗЕНКА.

У КАСМІЧНЫ ВЕК

Яна: Калі адлятае ракета на Месяц?

Ён: А які час вам больш падыходзіць?

Яна: У нядзелю да абеда.

Ён: У 9.41, у 11.46 і ў 12.30.

Яна: А раней?

Ён: У 4.15 і ў 6.22.

Яна: Гэта для мяне занадта рана, я не люблю ўставаць на досвітку. А пазней пойдзе што-небудзь?

Ён: У нядзелю?

Яна: Ну, вядома! Ці вы, можа, думаеце, што я палячу ў будні дзень?

Ён: Дык у 9.41, я ўжо скажаў. На Месяцы перасадка, потым ракета пойдзе на Марс.

Яна: А што мне рабіць на Марсе? У апошні раз я толькі падхапіла там грып. А што, непасрэднай сувязі з Марсам няма?

Ён: Толькі ў будні дні, ў нядзелю — з перасадкай.

Яна: Паслухайце, вы мне даеце звесткі паводле летняга раскладу?

Ён: Вядома. Ужо з тыдзень, як ён увайшоў у дзеянне.

Яна: Паглядзіце лепей яшчэ раз, ці не пойдзе што-небудзь так гадзін у восем?

Ён: Я ручаюся за сваю інфармацыю.

Яна: Дык што гэта за парадкі? Ад сямі да дзевяці на Месяц — нядзяднай ракеты! А дзе цяпер гэтыя перасадкі да Марса?

Ён: На Месяцы і на планеце Цэрэра.

Яна: Ну, гэта нязручна. Але ж у будні дні ракеты на Месяц ідуць інакш?

Ён: Для рабочых дзён — іншы расклад.

Яна: А вы паглядзілі ў які-нядзельны ці будзённы?

Ён: Я ўжо адзін раз ручаўся.

Яна: А калі вы параіце мне ляцець?

Ён: Я рэкамендаваў бы ў 9.41 — пойдзе самая камфартабельная ракета.

Яна: Дайце мне, калі ласка, расклад руху.

Ён: Калі ласка.

Яна: А калі ракета прыбудзе на Месяц?

Ён: Трэба паглядзець.

Яна: Дык чаму ж вы не паглядзіце?

Ён: Прабачце, але расклад у вас у руках.

Яна: А вы не ведаеце яго напам'яць?

Ён: Толькі асноўныя звесткі.

Але вы, нарэшце, павінны прыняць якое-небудзь рашэнне. Паглядзіце, колькі людзей вас чакае.

Яна: А дзе вас вучылі так ставіцца да кліентаў? Я палячу тады, калі захачу!

Ён: Калі ласка, калі ласка.

Яна: А чаму ў нядзелю ракета не ідзе ў восем гадзін?

Ён: На жаль, не ведаю.

Яна: Дык для чаго тады вы тут? Я хачу ляцець у восем, разумеце, у восем?

Ён: Шчыра шкадую...

Яна: Пхе... называецца служба інфармацыі! Я буду скардзіцца!

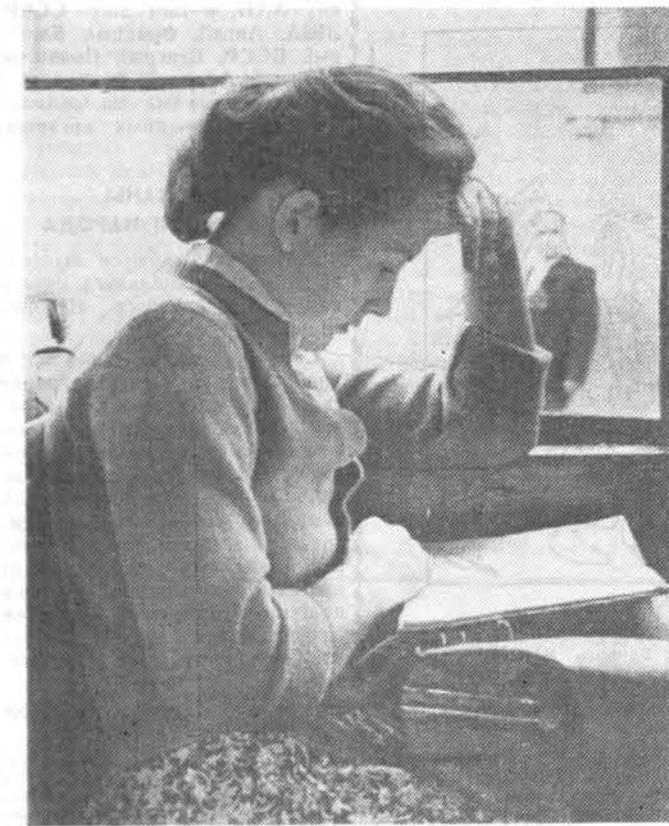
Ён: Першы паверх, другія дзверы направа. Да пабачэння, заходзьце да нас... Да пабачэння, заходзьце да нас... (і так бясконца).

Вы не верыце, што ў інфарматара хапіла цяжарнасці? Не верыце? Ну, і правільна робіце! Бо гэта быў не чалавек, а робат!

Пераклад з чэшскай мовы

А. МАЖЭЙКА.

Майстры беларускай фатаграфіі

У трамвай А. Лукашоў.
Мясток. Ул. Дагаеў.

НАПЯРЭДАДНІ СЛАУНАГА ДВАЦЦАЦГОДДЗЯ

Паважаныя землякі!

У ліпені гэтага года спаўняецца дваццаць год з дня вызвалення Беларусі ад нямецка-фашысцкіх акупантаў.

Многія з вас у суровыя гады ваіны прымалі ўдзел у барацьбе за вызваленне Беларусі ў радах Савецкай Арміі, партызанскіх атрадах, падпольных арганізацыяў або ў фашысцкай няволі сваімі справамі садзейнічалі перамозе.

Некаторыя, трапіўшы ў вайсковыя фармаванні, паліцыю, бачылі, як акупанты здэкаваліся з нашых людзей, адчувалі ганебнасць свайго становішча і шумалі шляхі выйсця з яго.

Нашы суайчыннікі з Амерыкі, Аргенціны і іншых краін, жыўчы за мяжой, па меры магчымасці ўносілі свой уклад у перамогу над ворагам. Таму мы звяртаемся да вас з просьбай падзяліцца сваімі ўспамінамі, перажываннямі аб тых цяжкіх выпрабаваннях, што выпалі на долю нашага народа і асабіста вас.

Многія з вас за апошнія гады наведалі Радзіму, сваімі вачыма убачылі тую змені, што адбылася ў роднай Беларусі, і мы будзем удзячны кожнаму земляку, які выканае нашу просьбу.

Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

Спорты

Майстар спорту з Беларусі Ян Бурвіс атрымаў перамогу ў традыцыйным 30-кіламетровым прабегу Арджанікідзе — Абад-Душанбе. Таварышы Бурвіса па камандзе студэнт Яўгеній Іўчанка і трактарыст Леанід Федзькін падзялілі другое і трэцяе месцы. Спартсмены Беларусі былі першымі і ў камандным заліку, апырэдзіўшы каманды Расійскай Федэрацыі, Азербайджана, Узбекістана, Казахстана і Таджыкістана.

Жаночая зборная баскетбольная каманда СССР знаходзіцца ў ЗША. Нашы спартсменкі першую таварыскую сустрэчу з камандай, якую называюць «Лятаючыя каралевы», выйгралі з лікам 78:36.

У парызскім прыгарадзе Курнеў адбыўся 27-ы традыцыйны крос на прыз газеты «Юманітэ». У забегу жанчын на дзве тысячы метраў савецкія спартсменкі занялі тры першыя месцы. Перамагла алімпійская чэмпіёнка Л. Гурвіч з часам 6 мінут 43 секунды. Другой фінішавала В. Муханова, трэцяй — Ф. Караблене. Першынство сярод мужчын, якія стартвалі на восем тысяч метраў, заваяваў венгерскі спартсмен Л. Мачар.

У Кутаісі мінскія дынамаўцы ў гульні на першынство краіны сустрэліся з мясцовай камандай «Тарпеда». Спартсменства закончылася з лікам 1:0 у карысць мінчан. Цяпер у іх 5 ачкоў і яны знаходзяцца сярод лідэраў чэмпіянату.

ДА ЎВАГІ ЗЕМЛЯКОЎ

У вясенне-летні перыяд 1964 года перадачы Беларускага радыё праз радыёстанцыю «Савецкая Беларусь» вядуцца на наступных кароткіх хвалях: 40,1 метра ці 7320 кілагерцаў і 42,2 метра ці 7110 кілагерцаў.

Як і дагэтуль, перадачы адбываюцца штодзённа ад 22 гадзін 30 мінут да 23 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу.

Перадачы Беларускай секцыі Савецкага Камітэта па культурных сувязях з суайчыннікамі за рубяжом вядуцца ў наступным парадку:

ДЛЯ ЗАХОДНЯЙ ЕУРОПЫ

Па суботах — ад 7 гадзін да 7 гадзін 30 мінут і ад 19 гадзін да 19 гадзін 30 мінут па сярэднеўрапейскаму часу на кароткіх хвалях у дыяпазоне 16, 19, 31 і 41 метр, а такса-

ма на сярэдніх хвалях 216,6 і 375 метраў.

ДЛЯ ЗША, КАНАДЫ І КРАІН ЛАЦІНСКАЙ АМЕРЫКІ

Па суботах — ад 19 гадзін да 19 гадзін 30 мінут па нью-йоркскому часу на гэтых жа хвалях.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС

Мінск, Ленінскі праспект, 77, Дом друку.
Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».